Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 90 (20. 357) • 1989 йил 16 апрель, якшанба • Баҳоси 3 тийин.

СССР Олий Совети Президиумининг

Фармони

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СЪЕЗДИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Советининг 1988 йил 1 декабрда қабул қилган «СССР Конституцияси (Асосий қонуни)га ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги СССР Қонунини кучга киритиш тартиби тўғрисида»ги қарорига мувофиқ, СССР Олий Совети Президиуми қарор қилади:

СССР халқ депутатлари съезди 1989 йил 25 майда Москва шаҳрида чақирилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
М. ГОРБАЧЕВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1989 йил 14 апрель.

ХИЗМАТ СОҲАСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРАЙЛИК

15 апрель куни Тошкентда республика партия-хўжалик активларининг йиғилиши бўлди. КПСС Марказий Комитетининг «Навбат кутиб қолишни бартараф этиш мақсадида савдо ва хизмат кўрсатишни ташкил этишда тартиб ўрнатиш юзасидан кечиктириб бўлмайдиган тадбирлар тўғрисида»ги қарори қандай бажарилаётганлиги муҳокама қилинди.

Йиғилишни Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров очди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Д. Д. Берков доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда Бухоро область партия комитетининг иккинчи секретари Ю. М. Сажнев, Чирчиқ шаҳар савдо идораси партия комитетининг секретари А. А. Шанина, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советининг Раиси С. Д. Ниётуллаев, Хоразм область ижроия комитетининг раиси К. Ҳ. Ҳалимбетов, «Ўзбекбирлашув» правлениесининг раиси О. Маҳмудов, Ўзбекистон ССР савдо министрининг биринчи ўринбосари К. Н. Комилова, Денов шаҳар матлубот жамиятининг раиси Х. Бўронов, Андижон область ижроия комитети савдо бошқармасининг бошлиғи М. А. Абдувалиева, Узсовпроф секретари А. Г. Руденко, Фарғона область матлубот союзининг раиси А. Йўлдошев, Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги БХСС бошқармаси бошлиғининг ўринбосари А. Г. Агеев, Наманган область «Обувьрембит» ишлаб чиқариш бирлашмаси меҳнат коллективи кенгашининг раиси К. К. Юнусов, Ўзбекистон ССР аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министри Б. И. Бугров қатнашдилар.

Йиғилиш резолюция қабул қилди, у матбуотда эълон қилинади.

Йиғилиш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлар П. В. Догонкин, Ш. З. Камолхўжаев, М. М. Мирқосимов, Ҳ. А. Алимова, Б. Ф. Сатин, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари П. М. Абдураҳмонов, А. Р. Отажонов, Қ. Ҳ. Маҳамадалиев, В. В. Судаcurrenков, С. У. Султонова иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ «НАВБАТ КУТИБ ҚОЛИШНИ БАРТАРАФ ЭТИШ МАҚСАДИДА САВДО ВА ХИЗМАТ КЎРСАТИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШДА ТАРТИБ ЎРНАТИШ ЮЗАСИДАН КЕЧИКТИРИБ БЎЛМАЙДИГАН ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚАРОРИ ҚАНДАЙ БАЖАРИЛАЁТГАНИГА БАҒИШЛАНГАН РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ-ХЎЖАЛИК АКТИВЛАРИ ЙИҒИЛИШИНИНГ

РЕЗОЛЮЦИЯСИ

КПСС Марказий Комитетининг «Навбат кутиб қолишни бартараф этиш мақсадида савдо ва хизмат кўрсатишни ташкил этишда тартиб ўрнатиш юзасидан кечиктириб бўлмайдиган тадбирлар тўғрисида»ги қарорини бажариш учун партия, совет ва хўжалик ташкилотлари ўтказаётган иш, айниқса, ташаббускорлик кўрсатилаётган, одамларга, уларнинг эҳтиёжлари, талабларига кўпроқ эътибор берилаётган, бюрократик мулоҳазалар ва умумий чақириқлардан аҳолининг эҳтиёжларини қондириш учун конкрет ишларга ўтилган жойларда айрим ижобий натижалар бермоқда. Сўнгги йилларда умуман республикада биринчи марта 1988 йилда товар обороти плани бажарилди, пулли хизмат ҳажми ортди. Бу йил ҳам план кўрсаткичлари адо этилмоқда.

Шу билан бир қаторда партия-хўжалик активлари йиғилиши кўпгина шаҳарлар ва аҳоли пунктларидаги товарлар ва хизматлар бозоридаги аҳвол кескин бўлиб турибди, социал соҳада тубдан бурилиш содир бўлмади, кўзга чалинган ижобий силжишлар эса муаммонинг ўткирлигини бартараф этмайди, деб ҳисоблайди. Меҳнаткашларнинг жуда кўп эътирозлари, сурункали навбат кутишлар шундан далолат бериб турибди. Кўпгина партия комитетлари, совет органлари, хўжалик раҳбарларининг фаолияти ҳали одамларнинг турмуши, ҳар бир кишининг турмуши билан боғлиқ бўлган биринчи навбатдаги ва кечиктириб бўлмайдиган вазифаларни ҳал этшга суст қаратилмоқда, ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий ишни қайта қуриш, бу ишни, аввало, халқ фаровонлигини кўтаришга бўйсундириш секин бормоқда.

Бир қанча тармоқларнинг сусткашлиги оқибатида илгари бўлганидек, ҳозир ҳам товар ресурсларининг тақчиллиги сезилиб турибди, савдо билан тузилган шартномаларга биноан саноат ва қишлоқ хўжалиги зарур маҳсулотни тўла-тўкис етказиб бераётгани йўқ. 1986—1988 йилларда савдо тармоғи неча юз миллион сўмлик ана шундай маҳсулотни кам олди. Товарлар сифати ҳам сезиларли яхшиланмади.

Савдо ва хизмат кўрсатиш соҳасидаги жиддий камчиликларнинг боиси шундаки, бу тармоқларда иш паст даражада ташкил этилган. Савдо ва пулли хизмат кўрсатиш қоидалари бузилишига қарши ниҳоятда қониқарсиз кураш олиб борилмоқда, пулдан, тарозидан уриб қолиш, молларни яшириб қўйиш, харидорга қўполлик қилиш фактлари бу соҳада кўп учрайди. Тартиб ўрнатишга ишчи назорати, жамоатчилик дурустроқ жалб этилмаган. Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари савдо, умумий овқатланиш, маиший хизмат корхоналари иш режими устидан назорат ўрнатмаганлар, бунга бепарво қарамоқдалар, кўпинча бу корхоналар одамлар асосан ишда бўлган вақтларида ишлайди. Магазинлардаги савдо жараёнларини такомиллаштириш, чакана савдо тармоқларига товарлар етказиб беришни тартибга солиш учун кам иш қилинмоқда. Бу товарларнинг бир қисми базалар ва омборларда қолиб кетмоқда, яроқсиз ҳолга келмоқда ёки толон-торож қилинмоқда.

Кўпгина шаҳарлар ва районларда навбат кутиб қолинаётганининг боиси шундаки, магазинлар, ошхоналар, кафелар рўзғор техникаси ремонт қилинадиган устахоналар, сартарошхоналар, прокат пунктлари шохобчаси етарли эмас. Айни вақтда уларнинг моддий базасини ривожлантириш учун ажратилаётган маблағлар муттасил ўзлаштирилмаяпти. Турли муассасалар ва идоралар эгаллаб турган биноларнинг биринчи қаватларини савдо ва хизмат соҳасига бериш эвазига майдонларни кенгайтириш юзасидан олиб борилаётган иш йўл қўйиб бўлмайдиган даражада суст бормоқда.

Социал соҳада ҳали ҳам бошқарувнинг бюрократик методлари бартараф этилмаган. Хўжалик юритишнинг иқтисодий шакллари ишга тушиб кетгани йўқ. Тугатилган бўғинларнинг вазифаларини жойлардаги идораларга топшириш чўзилиб кетмоқда, бошқарув аппарати ҳамон катта бўлиб турибди, кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш йўлга қўйилмаган. Ҳуқуқ муҳофазаси органлари ва молия органлари томонидан савдо ва хизмат кўрсатиш соҳасида тартиб ўрнатиш учун кўрилаётган тадбирлар ва назорат самарали эмас.

Республика партия-хўжалик активлари йиғилиши область, шаҳар, район партия комитетларига, халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетларига ташкилотчилик иши савиясини анча кўтариш, бу ишни одамларнинг турмуши билан боғлиқ энг муҳим соҳаларга қаратишни тавсия этади. Навбат кутиб қолишни вужудга келтирадиган барча сабабларни бартараф этиш, аҳолига хизмат қиладиган ташкилотлар ва корхоналар фаолияти устидан ишчи назорати ва назоратнинг бошқа формаларини кучайтириш учун барча зарур тадбирлар кўрилсин, тартиб ўрнатиш, интизом ва уюшқоқлик учун мансабдор ва конкрет кишиларга нисбатан талабчанлик оширилсин.

Камчиликларни таг-томири билан тугатиш учун бошланғич партия ташкилотлари, жамоат ташкилотлари, савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналарининг меҳнат коллективлари кенгашлари имкониятлари тўлароқ ишга солинсин, бу иш жамоатчиликка таяниб, меҳнаткашлар ва аҳолининг фикр-мулоҳазалари ва таклифлари эътиборга олиниб амалга оширилсин, демократиялаш ва ошкораликни ривожлантириш йўли изчиллик билан ўтказилсин. Раҳбар кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишда уларни сайлаб қўйиш, конкурс йўли билан лавозимларни эгаллаш кенг расм бўлсин. Ишлаб чиқаришнинг барча соҳалари билимдон, соф виждонли мутахассислар билан мустаҳкамлансин, ёшлар, хотин-қиз кадрлар ишда дадиллик билан кўтарилсин.

Партия комитетлари, халқ депутатлари Советлари ижроия комитетлари биринчи раҳбарларининг социал инфраструктура тараққиёти, аҳолини товарлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашнинг ҳақиқатан ҳам яхшиланиши учун, пулли хизматларнинг ривожланган соҳасини бунёд этиш учун шахсий жавобгарлиги оширилсин, бунда ана шу ишда рўй берадиган амалий силжишлар фақат иқтисодий аҳамиятга эга бўлиб қолмай, балки қайта қуришни амалга оширишда ҳал қилувчи аҳамиятга моликлиги ҳисобга олинсин. Хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантиришда янги иқтисодий механизм имкониятларидан тўла фойдаланиш биринчи даражали вазифалардан бири, деб ҳисоблансин.

Партия-хўжалик активлари йиғилиши халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетлари, Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги, Ўзбекбирлашув, Ўзбекистон ССР Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлиги, Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети, Ўзбекистон ССР Алоқа министрлиги, Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги, аҳолига хизмат кўрсатадиган бошқа министрликлар ва идоралар диққат-эътиборини хизмат кўрсатиш корхоналари ишини тартибга солиш юзасидан шошилинч чоралар кўриш, бу корхоналарнинг бир қисмини икки ва уч сменали иш режимига ўтказиш зарурлигига қаратади. Навбат кутиб қолишларни бартараф этиш учун, аввало, сунъий равишда тақчилликни вужудга келтириш, бошқа салбий ҳоллар таг-томири билан тугатилсин, пулдан уриб қолиш, харидорларни алдаш ҳолларига қатъий чек қўйилсин. Хизмат кўрсатиш соҳаси виждонсиз ва нопок кишилардан тозалансин. Савдонинг моддий-техника базасини ривожлантириш ва яқин йиллар ичида унинг моддий-техника базасини белгиланган нормативларга етказиб олиш таъминлансин.

Партия-хўжалик активлари йиғилиши мол етказиб бераётган министрликлар, идоралар раҳбарларига, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетларига, меҳнат коллективларига мурожаат қилиб, савдо ташкилотларининг аҳоли учун зарур халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқаришга буюртмаларини давлат нуқтаи назаридан кўриб чиқиб қондиришга даъват этади. Бундай товарларни ишлаб чиқаришга барча корхоналар ва ташкилотлар жалб этилсин, мураккаб техникавий буюмлар ишлаб чиқаришни ўзлаштиришга қунт билан эришилсин. Бозорда маҳсулотларни мўл-кўл қилиш учун кооператив ҳаракат имкониятидан кенг фойдаланилсин. 1989 йилда товарлар ишлаб чиқариш камида 10 процент, 1990 йилда эса 15 процент кўпайтирилишига эришилсин. Истеъмол моллари, аввало, болалар ва кексаларга мўлжалланган ана шундай товарлар нархининг асоссиз оширилишига йўл қўйилмасин.

Партия-хўжалик активлари йиғилиши аҳолини саноат товарлари ва озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилашда кооперация тўғрисидаги ленинча қоидаларнинг тикланишига, кооперациянинг ўз ичида ҳам, шунингдек, колхозлар, давлат корхоналари ва ташкилотлари билан интеграция негизида демократик асосларни ривожлантиришга принципиал аҳамият беради. Ўзбекбирлашув бўлинмалари хўжаликлардан чорвачилик маҳсулотларини, мева-сабзавот ва бошқа маҳсулотларни харид қилишни кенгайтиришлари, биргаликда ана шундай маҳсулотни қайта ишловчи корхоналар очишлари керак.

Совет, хўжалик органлари шахсий ёрдамчи хўжаликларда, боғдорчилик, сабзавотчилик ширкатларида, ижарачиларга кооперативлар томонидан маҳсулот етиштиришни ҳар жиҳатдан рағбатлантиришлари керак. Гражданларга шахсий хўжаликни юритишда, уларни техника, ўғит, ем-хашак билан таъминлашда ёрдам берилсин. Маҳсулот сотган кишиларга харидоргир саноат молларини сотиш кенг расм этилсин. Қишлоқда комплекс тайёрлаш-қайта ишлаш пунктлари ва корхоналари тармоғи изчиллик билан ривожлантирилсин. Областларда, районларда Умумиттифоқ фондига маҳсулот етказиб бериш кўпайтирилиб, озиқ-овқат маҳсулотлари билан ўзини-ўзи таъминлаш йўллари қидирилсин.

Халқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетлари гражданларга оила хўжалиги учун, боғ ва сабзавотчилик учун ер участкалари ажратиб беришдаги барча ғовларни олиб ташласинлар, бундай хўжаликларнинг равнақ топиши учун ҳар жиҳатдан ёрдам берсинлар.

Партия-хўжалик активлари йиғилиши шуни таъкидлайдики, шу беш йиллик охиригача гўшт етиштиришни 25 процент, сут етштиришни 17 процент, мева ва узум етиштиришни бир ярим баравар ва картошка етиштиришни икки баравар кўпайтириш агросаноат комплексидаги партия комитетлари, совет ва хўжалик органларининг асосий вазифасидир. 1995 йилда 1987 йилга нисбатан озиқ-овқат маҳсулотлари етиштириш 1,5—2,2 баравар кўп бўлиши лозим, бу эса аҳоли жон бошига истеъмолни кескин ошириш ҳамда республиканинг Умумиттифоқ фондига мева-сабзавот ва узум етказиб бериш мажбуриятларининг бажарилишига имкон беради.

Бу вазифани бажариш учун агросаноат комплексида иқтисодий муносабатларнинг янги формаларини, интенсив технологияларни, илғор тажрибани ўзлаштиришга алоҳида эътибор берилсин. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини чиқитсиз қайта ишлаш ва сақлаш, уларни қадоқлаш ва ўрашнинг моддий-техника базасини ривожлантириш ва такомиллаштириш зарур тарзда жадаллаштирилсин.

Партия-хўжалик активлари йиғилиши социал муаммоларни ҳал этишни партия ташкилотлари идеологик, оммавий-сиёсий иши диққат марказига қўйилиши лозимлиги тўғрисидаги таклифни тўла-тўкис қўллаб-қувватлайди. Оммавий ахборот воситалари товарлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни анча кўпайтирган, хизмат кўрсатиш сифатини яхшилаган пешқадам коллективларининг тажрибасини батафсил ёритишлари керак. Тармоқларда иқтисодий муносабатларни қайта қуриш муаммосига алоҳида эътибор берилсин. Ҳар бир амалий тажриба тўлароқ ҳисобга олинсин Ҳамиша одамлар билан бамаслаҳат иш тутилсин. Кимки, меҳнаткашларнинг эҳтиёжлари ва талабларига бепарволик қилаётган бўлса, етилган масалаларни ҳал қилмаса, улар номма-ном тилга олинсин, уларга нисбатан партиявий ва маъмурий таъсир чоралари кўрилсин.

Партия-хўжалик активлари йиғилиши партия, совет ва хўжалик органлари учун ҳозир савдони ва хизмат кўрсатиш соҳасини ташкил этишни тубдан яхшилаш, аҳолининг товарлар, озиқ-овқат маҳсулотлари ва хизматларга бўлган эҳтиёжларини тўлароқ қондиришдан кўра муҳимроқ вазифа йўқ, деб ҳисоблайди; бутун ташкилотчилик иши ва сиёсий иш, республика коммунистлари, барча меҳнаткашлари ташаббуси ва активлиги ана шу мақсадга эришишга қаратилиши керак.

«Қизил шанбалик»

олдидан

РЕЖАЛАР АНИҚ

НЕФТЧИЛАР.

● «Жарқўрғоннефть» бошқармасининг коллективи беш йиллик фондига камида 2000 сўм ўтказишга аҳд қилди. Бу ерлик нефтчилар Ўзбекистонда биринчилардан бўлиб 22 апрель куни Бутуниттифоқ Коммунистик шанбалигига чиқишга аҳд қилишди. Бошқармада ташкил этилган штаб фаол ишламоқда. Унинг маълумотларига кўра умумхалқ ҳашарида 292 тонна нефть, 41 минг куб метр газ қазиб чиқарилади, 2 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилади.

ТИКУВЧИЛАР.

● Тошкентдаги «Қизил тонг» тикувчилик бирлашмасининг коллективи 22 апрель куни беш йиллик фондига 2,5 минг сўм ўтказишга аҳд қилди. Шанбалик кунида бу ерда 310 минг сўмлик харидоргир яхши кийим-кечак, шу жумладан, бир ярим мингта ниҳоятда замонавий кўклам комплектлари тикилади.

МАШИНАСОЗЛАР.

● «Ўзбексельмаш» заводида ишчилар ва инженерлар билан бирга меҳнат ветеранлари — пенсионерлар ҳам шанбаликка чиқишни мўлжалламоқдалар. Оталиқдаги ҳунар-техника билим юртининг талабалари улар билан бирга меҳнат қилишади. Шу куни 115 минг сўмлик саноат маҳсулоти, шу жумладан, 20 минг сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришга аҳд қилинди. Социал-маданий-маиший объектларга алоҳида эътибор берилади — завод комсомол аъзолари «Қизил шанбалик»да стадион ва пионер лагери қурилишида иштирок этишади.

СТУДЕНТЛАР.

● Тошкент автомобиль транспорти ва йўллар институтида 3 мингдан ортиқ киши шанбаликда қатнашади. Шу куни улар Юнусобод массивидаги янги ётоқхоналар корпусларини ободонлаштиришда, волейбол, футбол ва баскетбол ўйинларига мўлжалланган спорт майдончасини барпо этишда иштирок қиладилар. Студентларнинг зарбдор отряди институт оталиғидаги капитал ремонт қилинаётган 29-болалар уйига келишади. Студентлар томни тузатиб, деворларини оқлашади.

Бўлажак инженерларнинг бир қисми ўз ихтисоси бўйича ишлайди. Улар 8-автокорхона ишчилари билан бирга машиналарни ремонт қилишади. «Эколог» отряди эса шанбаликда шаҳарни кўкаламзорлаштириш ва ахлатдан тозалаш юзасидан рейд ўтказишга қарор қилди. (ЎзТАГ).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида суҳбат

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов Ўзбекистон Ёзувчилар союзининг раҳбарлари билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида суҳбатлашди. Суҳбатда республика Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари О. Ёқубов, правление секретарлари Н. Гацунаев, Муҳаммад Солиҳ, Тоҳир Малик, М. Маҳмудов қатнашдилар.

Ёзувчилар союзи правлениесининг бўлиб ўтган пленуми якунлари, пленумда қабул қилинган қарорларни бажариш, ижодий союз фаолиятини яхшилаш билан боғлиқ баъзи аниқ-равшан масалалар муҳокама қилинди. Экономика, социал ва маънавий турмушнинг ҳамма соҳаларини қайта қуришда, ҳозирги пайтда республика олдида турган кўпгина ўткир муаммоларни ҳал этишда ёзувчилар ташкилоти фаоллигини ошириш зарурлиги таъкидланди. Экология вазиятини соғломлаштириш, одамлар онгига социалистик ютуқлар ва идеалларни сингдириш, совет халқлари дўстлигини мустаҳкамлаш, кўпмиллатли буюк Ватанимизга меҳр-муҳаббат туйғуларини ошириш учун курашда ёзувчиларнинг ўрни ва имкониятлари қайд этиб ўтилди.

Суҳбатда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов қатнашдилар. (ЎзТАГ).

ТОШКЕНТ УНИВЕРСИТЕТИДАГИ УЧРАШУВ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов В. И. Ленин номли Тошкент давлат университети ўқитувчилари ва студентлари билан учрашди. У республика партия ташкилоти, барча меҳнаткашлари турмушнинг ҳамма соҳаларидаги қайта қуришнинг кенг миқёсли вазифаларини қандай ҳал этаётганликлари ҳақида батафсил сўзлаб берди.

Партия ходимларининг жамоатчилик билан учрашувлари анъанавий тус олди. Бундай учрашувлар одамларни ҳаяжонга солаётган муаммоларни дўстона амалий-вазиятда муҳокама қилиш, республика коммунистлари, меҳнаткашлари олдида турган вазифаларни қандай қилиб яхшироқ ҳал этиш тўғрисида биргалашиб ўйлашга имкон беради.

КПСС Марказий Комитети 1989 йил март Пленумининг қарорлари мамлакатимизни қайта қуришнинг барча жараёнларини идрок этишда янги даражага олиб чиқди, деб таъкидланди учрашувда. Пленум ишлаб чиққан сиёсий йўл-йўриқлар ва кўрсатмалар аграр масала доирасидан чиқади, улар принципиал умумназарий, умумсиёсий ва умумиқтисодий аҳамиятга моликдир. Гап аграр соҳада ҳам, умуман экономикада ҳам узоқ муддатга мўлжалланган ишларимизни белгилаб берувчи янги ёндашувлар тўғрисида бормоқда.

Қишлоқ хўжалик ходимлари яқинда бўлиб ўтган қурултойда КПСС Марказий Комитети Пленуми якунларини якдиллик билан маъқулладилар, агросаноат комплексини ривожлантириш, Озиқ-овқат программасини бажариш муаммоларини муҳокама қилдилар.

Бўлиб ўтган СССР халқ депутатлари сайлови қайта қуришда муҳим босқич бўлди. Сайлов эркин фикрлашиш вазиятида янгича ўтди, демократиямизнинг замиридаги имкониятларни яна бир бор кўрсатди. Сайлов қайта қуриш фойдасига умумхалқ референдуми бўлди, деб тўла асос билан айтиш мумкин.

Республикамизга доир маълумотлар ана шундан далолат бермоқда. 81 та округда 145 номзод рўйхатга олинган эди. Сайловда 9 миллион 446 минг киши — сайловчиларнинг 96 проценти қатнашди, улар 69 депутатни сайладилар. Иттифоқ органлари конференциялари ва пленумларидаги сайлов якунларини ҳам ҳисобга олганда, республикамиздан СССР Олий Советида 96 депутат вакил бўлади. Халқ ишончини қозонган одамлар орасида турли касб кишилари бор. Депутатларнинг 22 проценти ишчилар, 14 проценти колхозчилар, 85 проценти КПСС аъзолари ва аъзоликка кандидатлардир.

Сайлов якунлари батафсил таҳлил этилади, аммо бир нарсани ҳозир қатъий айтиш мумкин: халқ ўзини ҳозир ҳар қачонгидан кўра хўжайин деб ҳис эта бошлади. Бу ҳам қайта қуришнинг энг муҳим натижаси, демократияни ривожлантиришдаги муҳим қадамдир.

Университет ўқитувчилари ва студентлари билан суҳбатда демократиялаш жараёни партия турмушининг барча соҳаларига чуқурроқ кириб бораётганлиги таъкидланди. Кадрлар билан ишда демократия асосларини ривожлантириш юзасидан кўп иш қилинмоқда. Раҳбарлик ишларига янги кишиларни кўтаришда ҳамиша коммунистлар ва партиясизларнинг фикри ҳисобга олинмоқда. Коммунистларнинг ва меҳнат коллективларининг йиғилишларида коммунист раҳбарларнинг ҳисоботи мунтазам қўйилмоқда.

Таҳлил шуни кўрсатмоқдаки, салбий ҳодисаларга қарши кураш қуйидан бўладиган ташаббуснинг рўёбга чиқиши, интизом ва тартибнинг мустаҳкамланиши натижасида баъзи силжишларга эришилди. Туб иқтисодий ислоҳот тадбирлари ўз самараларини бера бошлади. «Б» группаси (истеъмол моллари ишлаб чиқариш) тармоқларини илдам ривожлантириш тенденцияси вужудга келди.

Социал соҳадаги танг аҳволни бартараф этиш учун ноишлаб чиқариш соҳасига капитал маблағ 1985 йилдаги 26,5 процентдан 1988 йилда 30 процентга етказилди. Бу эса уй-жойлар, мактаблар, касалхоналар ва шу каби объектларни ишга тушириш йиллик ўртача ҳажмини кўпайтиришга имкон берди.

Шу билан бирга халқ хўжалигида ва социал соҳада вазият мураккаблигича қолмоқда.

Бу масалалар ҳозир жамоатчиликнинг диққат-марказида турибди. Уларни ҳал этишнинг энг самарали йўллари зўр бериб қидирилмоқда. Баҳслар, мунозаралар авж олмоқда. Хилма-хил фикрлар, ғоялар ва таклифлар айтилмоқда. Лекин қайта қуришдан шу дақиқанинг ўзида натижа кутмаслик керак. Ҳар бир жойда келажакни кўзлаб, аниқ, илмий жиҳатдан асосланган истиқболни кўзлаб, қизғин иш олиб бориш лозим.

Учрашувда олий мактабни қайта қуришда университетнинг тутган ўрни муҳимлиги таъкидланди. Ҳозирги вақтда университет мамлакатдаги етакчи 70 та олий ўқув юрти қаторига киради. Унда кўпгина истиқболли илмий йўналишлар вужудга келди, юқори малакали кадрлар дарс бермоқдалар.

Фан, ишлаб чиқариш ва ўқув жараёнини бир-бирига боғлаш тажрибасини оммалаштирса арзийди. Университет ишлаб чиқаришда ҳамда республика Фанлар академиясининг институтларида кафедраларнинг 22 та филиалини ташкил этди. Бу таълим жараёнини интенсивлаш ва айни вақтда кучларни фундаментал ва амалий тадқиқотларнинг академия мавзуларига жалб этиш, академиянинг тегишли бўлимлари билан бу ишларни мувофиқлаштириш имконини беради. Саноат корхоналари ва тармоқлари билан бевосита узоқ муддатли шартнома тузиш практикасини ўқув-илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари тузиш тажрибасини мумкин қадар кўпроқ самара берадиган қилиб ривожлантириш жуда муҳимдир.

Олий таълимни қайта қуриш миқёслари ва суръатлари унда студентларнинг онгли равишда ва ташаббускорлик билан иштирок этишларига кўп жиҳатдан боғлиқ. Студентларнинг ўзларини ўзлари бошқаришларини фаол ривожлантирмоқ лозим. Ректорат, партия комитети, комсомол ва касаба союз ташкилотлари бўлажак мутахассисларнинг ўқиш, дам олишни ташкил этишдаги мустақилликларини кун сайин қўллаб-қувватлашлари ва мустаҳкамлашлари, тарбия масалаларини, маъмурий ва хўжалик масалаларини ҳал қилиш чоғида студентларнинг коллектив фикрини ҳисобга олишлари керак.

Учрашувда студентлар орасида миллатлараро муносабатларнинг юксак маданиятини шакллантириш, миллий маданиятни ривожлантириш, тарихий ўтмишни ёритиш муаммоларига аниқ синфий ёндашувларни ишлаб чиқиш зарурлиги тўғрисида гапирилди.

Аммо баъзи бировлар кўпроқ шов-шув кўтаришни, эҳтиросларни авж олдиришни афзал кўрмоқдалар. Бундай йўл олдиндан билиб бўлмайдиган оқибатларга олиб бориши мумкин.

Бундай кайфиятга Ўзбекистоннинг кенг жамоатчилиги, меҳнаткашлари қўшилмаяптилар, улар қуруқ сафсатани республика партия ташкилотининг, барча соғлом кучларнинг конкрет, бунёдкорлик куч-ғайратларидан аниқ фарқ қилмоқдалар.

Р. Н. Нишонов учрашув қатнашчиларининг кўпдан-кўп саволларига жавоб қайтарди. У Тошкент давлат университети студентларининг ўқиш ва турмуш шароитлари билан танишди, янги ўқув корпусларини кўздан кечирди, лабораторияларда бўлди, ётоқхоналар ва ошхоналарни бориб кўрди. Химия факультети лабораторияларида одамлар сиҳат-саломатлиги учун хавфсиз янги дефолиантлар, сариқ касалига қарши ишлатиладиган дорилар яратиш юзасидан иш олиб борилмоқда. Олимлар билан суҳбатда аҳолининг соғлиғини мустаҳкамлашга, экология муаммоларини ҳал қилишга қаратилган мавзуларни ишлаб чиқишга кўпроқ эътибор бериш истаги айтилди. Студентлар умумий билим эмас, балки амалий фаолиятда уларга ёрдам берадиган конкрет билим олишлари керак.

Студентларнинг маиший шароитларини яхшилашга жиддий эътибор берилди. Ўтган йили олий ўқув юртлари шаҳарчасида иккита замонавий ётоқхона фойдаланишга топширилди, яна тўртта ётоқхона қуриш режалаштирилмоқда. Сўнгги вақтда ошхоналарда тайёрланаётган таомларнинг хили анча кўпайди ва сифати яхшиланди. Студентлар ва ўқитувчилар билан суҳбат чоғида университетнинг партия, комсомол, касаба союз ташкилотлари социал масалалар тўғрисида доимий ғамхўрлик қилишлари лозимлиги таъкидланди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. И. Иброҳимов — Тошкент қишлоқ хўжалик институти коллективи билан, республика Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институти коллективи билан учрашдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзоликка — кандидатлар: В. П. Анишчев — Тошкент политехника институти, Д. Д. Берков — Тошкент халқ хўжалиги институти, П. В. Догонкин — Ўрта Осиё медицина-педиатрия институти, Ш. З. Камолхўжаев — Тошкент автомобиль транспорти ва йўллар институти, М. М. Мирқосимов — Ангрен педагогика институти, В. И. Огарок — Тошкент темир йўл транспорти инженерлари институти, М. Ҳ. Ҳолмуҳамедов — Низомий номли Тошкент давлат педагогика институти, Ҳ. А. Алимова — Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти, И. Ҳ. Жўрабеков — Тошкент фармацевтика институти, А. С. Ефимов — Тошкент электротехника алоқа институти, Б. Ф. Сатин — Энгельс номли Тошкент чет тиллар педагогика институти коллективлари билан учрашдилар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский Тошкент медицина институти коллективи билан учрашди. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари: П. М. Абдураҳмонов — Тошкент театр-рассомчилик институтида, А. Р. Отажонов — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ботаника боғида, Қ. Ҳ. Маҳамадалиев — Тошкент қурилиш техникумида, В. В. Судаpенков — Тошкент электротехника алоқа институтида, С. У. Султонова — республика рус тили ва адабиёти институтида бўлдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бўлим мудирлари: Ш. С. Зиёмов — Қарши педагогика институтида, Ш. Р. Мирсаидов — гидрогеология техникумида, А. Ҳ. Тошкентбоев — Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтида, В. Д. Великанов — Тошкент юридик техникумида, Қ. Т. Тоиров — Н. К. Крупская номли Тошкент педагогика билим юртида, Р. Ҳ. Абдуллаев — В. И. Ленин номли Тошкент педагогика билим юртида учрашув ўтказдилар.

(ЎзТАГ)

СССР Олий Совети Президиумининг қарори

АҲОЛИГА СОЛИҚ СОЛИШ ТАРТИБИ ВА МИҚДОРЛАРИНИ ЎЗГАРТИРИШ ТЎҒРИСИДАГИ СССР ҚОНУНИ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

СССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

1. СССР Министрлар Совети СССР Олий Советига киритган аҳолига солиқ солиш тартиби ва миқдорларини ўзгартириш тўғрисидаги СССР Қонуни лойиҳаси «Известия Советов народних депутатов СССР», «Правда», «Труд», «Экономическая газета» газеталарида ва республика газеталарида умумхалқ муҳокамаси учун эълон қилинсин.

2. Умумхалқ муҳокамаси давомида аҳолига солиқ солиш тартиби ва миқдорларини ўзгартириш тўғрисидаги СССР Қонуни лойиҳасига доир таклифлар ва мулоҳазаларни кўриб чиқиш, 1989 йил 1 июнга қадар лойиҳага зарур тузатишлар ва қўшимчалар киритиб, уни СССР Олий Советига тақдим этиш СССР Министрлар Советига топширилсин.

СССР Қонунининг узил-кесил ишлаб чиқилган лойиҳасини ўз хулосаларини бериши учун СССР Олий Совети палаталарининг тегишли доимий комиссияларига ва комитетларига топшириш мақсадга мувофиқ деб топилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. ГОРБАЧЕВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

1989 йил 14 апрель. Москва, Кремль.

ЛОЙИҲА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ҚОНУНИ

Аҳолига солиқ солиш тартиби ва миқдорларини ўзгартириш тўғрисида

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

1-модда. Асосий иш жойида 80 сўмгача (80 сўм ҳам шунга киради) миқдорда маош олувчи ишчилар, хизматчилар ҳамда солиқ солиш юзасидан уларга тенглаштирилган гражданлардан, шунингдек ишлаб чиқариш кооперативлари (колхозлардан ташқари) аъзоларидан ва меҳнат шартномаси асосида ана шу ишлаб чиқариш кооперативларида ишлаётган кишилардан даромад солиғи ҳамда СССРнинг бўйдоқ, ёлғиз ва кам болали гражданларидан даромад солиғи олиш бекор қилинсин ҳамда ойига 81 сўмдан 100 сўмгача иш ҳақи оладиган ана шу категориядаги гражданлардан даромад солиғи ҳамда СССРнинг бўйдоқ, ёлғиз ва кам болали гражданларидан олинадиган солиқ ставкалари камайтирилсин.

Ушбу қонунга мувофиқ солиқлар ставкаларини камайтиришни тасдиқлаш СССР Министрлар Советига топширилсин.

2-модда. Асосий иш жойида ойига 700 сўмдан кўпроқ иш ҳақи оладиган ишчилар, хизматчилар ҳамда солиқ солиш юзасидан уларга тенглаштирилган гражданларнинг иш ҳақидан ва бошқа пул ва натура тўловларидан, шунингдек ишлаб чиқариш кооперативлари (колхозлардан ташқари) аъзоларининг ва бу кооперативларда меҳнат шартномаси асосида ишловчи кишиларнинг даромадларидан қуйидаги миқдорда даромад солиғи олинади:

ойлик даромад миқдори	солиқ миқдори
701 сўмдан 900 сўмгача	86 сўм 20 тийин, 700 сўмдан ортиғидан қўшимча равишда 15 процент
901 сўмдан 1100 сўмгача	116 сўм 20 тийин, 900 сўмдан ортиғидан қўшимча равишда 20 процент
1101 сўмдан 1300 сўмгача	156 сўм 20 тийин, 1100 сўмдан ортиғидан қўшимча равишда 30 процент
1301 сўмдан 1500 сўмгача	216 сўм 20 тийин, 1300 сўмдан ортиғидан қўшимча равишда 40 процент
1501 сўм ва ундан юқори	296 сўм 20 тийин, 1500 сўмдан ортиғидан қўшимча равишда 50 процент

3-модда. Узоқ шимолда ва иқлим шароити оғир бўлган бошқа ерларда жойлашган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда ишлаётган ишчилар, хизматчилар ҳамда солиқ солиш юзасидан уларга тенглаштирилган гражданлардан амалдаги қонунларга мувофиқ қўшиб бериладиган коэффициентлар (район коэффициентлари, баланд тоғда, саҳро ва сувсиз районларда ишлаганлик учун коэффициентлар) суммаси ва мазкур жойларда иш стажига қараб ставкасига қўшимчалар суммасидан 13 процент даромад солиғи олинади.

4-модда. Гражданлар асосий иш жойларидан бошқа жойлардаги корхоналар, муассасалар ва ташкилотлардан оладиган пул ва натура тўловлари ойига 700 сўмдан ошса бу даромадларга мазкур қонуннинг иккинчи моддасида кўрсатилган ставкалар бўйича даромад солиғи солинади.

5-модда. СССР территориясида фан, адабиёт ва санъатга доир асарларни нашр этиш, ижро қилиш, ёхуд бошқача йўл билан фойдаланганлик учун йилига 1200 сўмдан ошадиган авторлик мукофотидан қуйидаги миқдорда даромад солиғи олинади:

йиллик даромад миқдори	солиқ миқдори
1201 сўмдан 8400 сўмгача	98 сўм 40 тийин, 1200 сўмдан ортиғидан қўшимча равишда 13 процент
8401 сўмдан 10800 сўмгача	1034 сўм 40 тийин, 8400 сўмдан ортиғидан қўшимча равишда 15 процент
10801 сўмдан 13200 сўмгача	1394 сўм 40 тийин, 10800 сўмдан ортиғидан қўшимча равишда 20 процент
13201 сўмдан 15600 сўмгача	1874 сўм 40 тийин, 13200 сўмдан ортиғидан қўшимча равишда 30 процент
15601 сўмдан 18000 сўмгача	2594 сўм 40 тийин, 15600 сўмдан ортиғидан қўшимча равишда 40 процент
18001 сўм ва ундан ортиқ	3554 сўм 40 тийин, 18000 сўмдан ортиғидан қўшимча равишда 50 процент

Адабиётчилар ва санъат ходимларининг асосий иш жойидан оладиган иш ҳақидан ташқари бошқа даромадларидан, шунингдек ижодий союзларнинг аъзолари бўлмаган, ранг-тасвир, ҳайкалтарошлик, графика, санъатнинг бошқа турларига оида оригинал асарларини ҳамда манзарали-амалий санъат буюмларини давлат, кооператив ва бошқа жамоат ташкилотлари махсус таъсис этадиган савдо-кўргазма орқали сотадиган гражданларнинг даромадларидан даромад солиғи юқоридаги ставкаларга мувофиқ олинади.

Мазкур даромадлардан солиқлар йил давомида бевосита шу пуллар тўланадиган жойда ушлаб қолинади. Кейинги ҳар сафар пул тўлаш чоғида шу йил давомида мазкур жойдан тўланган пулларнинг умумий миқдоридан келиб чиқиб, солиқлар қайта ҳисоблаб чиқилади.

Гражданлар йил тугаши биланоқ бир ой муддат ичида фан, адабиёт, санъат асарларини нашр этиш, ижро қилиш ёки бошқача йўл билан фойдаланишдан йил давомида олган даромадлари тўғрисида ўз истиқомат жойларидаги молия органларига декларация топширишга мажбурдирлар.

Декларацияда кўрсатилган маълумотлар асосида йиллик жами даромад юзасидан солиқ миқдори қайта ҳисоблаб чиқилади.

6-модда. Корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда гражданлар билан бажарилган шартномавий ишларнинг натижалари ёки бир йиллик иш натижаларига қараб ҳисоб-китоб қилиш қўлланилган тақдирда олинадиган даромад миқдори солиқ солиш мақсадида ҳар бир ходимнинг амалда ишлаган вақтига мувофиқ ойма-ой тақсимланади.

Кооператив аъзоларининг ана шу кооператив тугатилиши муносабати билан унинг мулкини реализация қилишдан оладиган даромад солиқларини ҳисоблаб чиқиш чоғида бу даромадлар ойларга тақсимланмайди.

7-модда. Аҳолидан даромад солиғи олинадиган даромадга қуйидагилар қўшилади:

1) корхоналар, муассасалар ва ташкилотлардан олинган йилига 100 сўмдан ошадиган мукофот буюмлар (совғалар) қиймати;

2) корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар тўлайдиган йилига 500 сўмдан ортиқ моддий ёрдам суммаси (табиий офат, бошқа фавқулодда вазият ва бошқа ҳолатлар муносабати билан СССР Министрлар Совети ёки иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари қарорига мувофиқ берилган ёрдам бундан истисно)

8-модда. Мукофотларнинг ҳамма турларига улар берилган ойдаги иш ҳақига қўшилиб, даромад солиғи солинади.

Ленин мукофотлари, СССР Давлат мукофотлари, СССР Министрлар Совети ва иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг мукофотлари, шунингдек Ленин комсомоли мукофотларидан даромад солиғи олинмайди.

9-модда. Кашфиёт, ихтиро, рационализаторлик таклифи ва саноат намунаси учун мукофотлардан ушбу қонунга мувофиқ солиқ ундирилади. Шу муносабат билан 1000 сўмгача бўлган бундай мукофотлардан даромад солиғи имтиёзлари бекор қилинсин.

10-модда. Қарамоғида тўртта ва ундан ортиқ одам бўлган ишчилар, хизматчилар ва солиқ солиш юзасидан уларга тенглаштирилган гражданлар, шунингдек ишлаб чиқариш кооперативларининг (колхозлардан ташқари) аъзолари ва бу кооперативларда меҳнат шартномаси асосида ишлаётган кишилар учун асосий иш жойидан олинадиган даромад солиғи миқдори 30 процент камайтирилади.

11-модда. СССР гражданларига улар халқ депутатлари вазифаларини бажариш билан боғлиқ бўлган харажатларни қоплаш учун тўланадиган пулдан даромад солиғи олинмайди.

12-модда. Академияларнинг ҳақиқий аъзолари ва мухбир аъзолари унвони учун тўланадиган окладлардан ишчи-хизматчилар иш ҳақидан солиқ ундириш учун белгиланган ставкалар бўйича алоҳида даромад солиғи олинади.

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИНИ ЎТКАЗУВЧИ МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИДА

14 апрель куни Москвада, Союзлар уйида СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлди. 2 ва 9 апрель кунлари такрорий овоз бериш чоғида СССР халқ депутатлари сайловининг якунлари чиқарилди. Комиссия раиси В. П. Орлов ушбу масала юзасидан ахборот берди.

Марказий сайлов комиссиялари округ сайлов комиссиялари тақдим этган протоколларни кўриб чиқиб, территориал округларда такрорий овоз бериш чоғида сайланган 46 халқ депутатини ва миллий-территориал округларда сайланган 30 халқ депутатини рўйхатга олди.

Такрорий овоз бериш чоғида СССР халқ депутатлари сайловининг натижалари тўғрисидаги ахборот матбуотда эълон қилинади.

Марказий сайлов комиссияси айрим округ сайлов комиссияларининг илтимосларини эътиборга олиб, 1989 йилнинг 14 майига белгиланган такрорий сайлов чоғида СССР халқ депутатлигига номзодларни рўйхатга олиш муддатини 21 апрелгача узайтирди.

Комиссия мажлисида СССР Олий Совети Президиуми Раисининг биринчи ўринбосари А. И. Лукьянов, СССР Олий Совети Президиумининг Секретари Т. Н. Ментешашвили қатнашдилар.

(ТАСС).

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИНИ ЎТКАЗУВЧИ МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИНИНГ АХБОРОТИ

1989 ЙИЛНИНГ 2 ВА 9 АПРЕЛЬ КУНЛАРИДА ҚАЙТА ОВОЗ БЕРИШ ЧОҒИДА СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИ НАТИЖАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Округ сайлов комиссияларининг қайта овоз бериш чоғида СССР халқ депутатлари сайлови натижалари тўғрисида олинган протоколларни кўриб чиққан Марказий сайлов комиссияси хабар қилади:

«СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисида»ги СССР Қонунининг 60-моддасига мувофиқ 1989 йил 2 ва 9 апрель кунлари 46 та территориал ва 30 та миллий-территориал сайлов округида қайта сайлов ўтказилди. Сайловчилар рўйхатига 13591170 киши киритилган эди. Овоз беришда 10125999 сайловчи ёки уларнинг 74,5 фоизи қатнашди. Қайта овоз бериш натижасида юқорида кўрсатилган округлардан 76 нафар СССР халқ депутати сайланди.

Округ сайлов комиссияларининг ҳар бир территориал ва миллий территориал сайлов округида қайта овоз бериш натижалари тўғрисидаги ахборотлари маҳаллий матбуотда эълон қилинган.

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИНИ ЎТКАЗУВЧИ МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИ.

НОМЗОДЛАР РЎЙХАТГА ОЛИНМОҚДА

Гагарин районидаги «Искра» совхозининг директори Парда Худоёров; Шеробод районидаги Н. Муродов номли совхоз бўлимининг бошлиғи Юсуф Рўзиев, Сурхондарё область 1-касалхонаси травматология бўлимининг мудири Габдулахат Нурмуҳаметов 112-Термиз миллий-территориал округидан СССР халқ депутатлигига номзодлар этиб рўйхатга олиндилар.

(ЎзТАГ).

ЧКП Марказий Комитети Бош секретари М. Якешнинг СССРга қиладиган амалий визити тўғрисида

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг таклифига биноан Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари М. Якеш яқин кунларда амалий визит билан СССРга келади.

СССР Олий Совети Президиумида

СССР Олий Совети Президиуми ўртоқ Владимир Григорьевич Клюев пенсияга чиқиши муносабати билан уни СССР енгил саноати министри вазифасидан озод қилди.

КПСС Марказий Комитети ҳуқуқий сиёсат масалалари комиссиясининг мажлиси

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари В. М. Чебриков раислигида 14 апрель куни КПСС Марказий Комитети ҳуқуқий сиёсат масалалари комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

Комиссия XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг йўл-йўриқларига мувофиқ ишлаб чиқилган суд ислоҳоти концепциясини муҳокама қилди ва уни амалга оширишга оид амалий тадбирларни кўриб чиқди. Фикрлашувлар чоғида суд ислоҳоти мамлакатдаги сиёсий системани чуқур қайта қуришнинг ажралмас таркибий қисми эканлиги, жамиятимизнинг чинакам ҳуқуқий социалистик давлат йўлидаги муҳим босқич эканлиги таъкидланди.

Бу ислоҳотнинг асосий мақсади суднинг қонунчилик ва ҳуқуқ-тартибот, совет кишиларининг ҳуқуқлари ва эркинликлари ишончли равишда ҳимоя қилиниши, барча ташкилотлар, мансабдор шахслар ва айрим гражданлар қонун талабларига оғишмай риоя этишларининг кафолати бўлиш ролини анча оширишдан иборат. КПСС Марказий Комитетининг комиссияси суднинг мустақиллиги ва обрў-эътиборини мустаҳкамлашга қаратилган таклифларга ва, жумладан, одил судловга аралашиш йўлидаги уринишлар учун, судга ҳурматсизлик кўрсатганлик учун қаттиқ жавобгарлик жорий этилишига асосан қўшилди.

Суд жараёнининг ҳимоя билан айбловнинг мусобақалашуви, ҳимоя ва айбловнинг ҳуқуқлари тенглиги, айбсизлик презумпцияси принциплари асосига қатъий қурилиши зарурлиги қайд этилди.

Судлов фаолиятини, жумладан, баъзи категориялардаги ишларни кўриб чиқишни соддалаштириш ва бир қатор гражданлик низоларини судьянинг шахсан ўзи кўриб чиқиши учун қўшимча равишда топшириш ҳисобига оқилона йўлга қўйиш юзасидан белгиланган тадбирлар ҳам умуман маъқулланди.

Шикоят ва назорат суд инстанцияларининг ҳуқуқларини кенгайтириш, суд мажлисида жамоатчиликнинг ҳозиргидан кўра кенгроқ иштирок этиши ҳақидаги, шунингдек маъмурий ишлар ва ижрочилик ишларига оид масалаларни кўриб чиқувчи судьялар тайинлаб қўйилиши ҳақидаги таклифлар диққатга сазовор, деб тан олинди.

КПСС Марказий Комитетининг комиссияси СССР Юстиция министрлиги билан СССР Прокуратурасининг одил судлов системаси моддий-техникавий базасини мустаҳкамлаш ҳамда бошқа етилган муаммоларни ҳал қилиш тўғрисидаги таклифларини қўллаб-қувватлади. Комиссия аъзолари 45 йилдан кўпроқ вақт муқаддам белгиланган ва ҳозирги вақтда суд ҳамда нотариуснинг реал харажатларини қоплай олмаётган давлат божларининг миқдорларини тартибга солиш зарур, деган фикрни айтдилар.

КПСС Марказий Комитетининг комиссияси таркибида ички ишлар органларининг фаолиятини ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш, ҳуқуқбузарлик ҳолларининг олдини олишга оид социал тадбирлар ва жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш, ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза қилишда жамоатчиликнинг ролини ошириш муаммолари билан, шунингдек конституцион назорат тўғрисида СССР қонунини тайёрлаш ва ҳарбий қонунларни ислоҳ қилиш билан боғлиқ масалалар билан шуғулланувчи ишчи группалари тузилди.

Мажлисда: КПСС Марказий Комитети давлат-ҳуқуқ бўлимининг мудири А. С. Павлов, СССР юстиция министри Б. В. Кравцов, Украина Компартияси Харьков область комитетининг биринчи секретари В. П. Мисниченко, Улуғ Октябрь 60 йиллиги номидаги Минск автомобиль заводининг темирчи-штамповкачиси Е. А. Шеляк, КПСС Марказий Комитети комиссиясининг аъзоси В. И. Теребилов, Тожикистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари К. Маҳкамов, Украина Компартияси Қрим область комитетининг биринчи секретари А. Н. Гиренко, Иваново область судининг раиси В. И. Семенко, СССР Фанлар академиясининг вице-президенти, М. В. Ломоносов номли Москва Давлат университетининг ректори А. А. Логунов, Москва шаҳар судининг раиси В. М. Лебедев, СССР ички ишлар министри В. В. Бакатин, СССР Бош прокурори А. Я. Сухарев, Москва область Димитров шаҳар халқ судининг раиси О. Г. Беспалов, РСФСР Олий судининг раиси Е. А. Смоленцев, КПСС Саратов область комитетининг биринчи секретари А. А. Хомяков сўзга чиқдилар.

(ТАСС).

ГРУЗИЯ КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

ТБИЛИСИ, 14 апрель. (ТАСС). Бугун Грузия Компартияси Марказий Комитетининг пленуми бўлди.

Пленум Д. И. Патиашвилини унинг илтимосига кўра Грузия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари вазифасидан озод қилди.

Илгари Грузия Компартияси Тбилиси шаҳар комитетининг биринчи секретари бўлиб ишлаган, сўнгги вақтда эса Грузия ССР давлат хавфсизлиги комитетининг раиси бўлган Г. Г. Гумбаридзе Грузия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари этиб сайланди.

Пленум О. Е. Черкезиянинг уни Грузия ССР Олий Совети Президиумининг Раиси вазифасидан озод этиш ҳақидаги аризасини маълумот учун қабул қилди, бунда ана шу ариза Грузия ССР Олий Советининг навбатдаги сессиясида кўриб чиқилиши назарда тутилди.

Пленумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе нутқ сўзлади. Пленум ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари Г. П. Разумовский қатнашди.

* * *

Грузия ССР Олий Совети Президиуми З. А. Чхеидзени унинг илтимосига кўра, республика Министрлар Советининг Раиси вазифасидан озод қилди.

Грузия ССР Олий Совети Президиуми Грузия Компартияси Марказий Комитетининг секретари бўлиб ишлаган Н. А. Читанавани республика Министрлар Советининг Раиси этиб тайинлади.

Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон бўйлаб

КРАСНОВОДСК. 26 Боку комиссари ёдгорлик музейида революция қаҳрамонлари ҳаёти ва жасорати саҳифаларидан ҳикоя қилувчи янги кўргазма очилди. Кўргазмага Боку коммунаси раҳбарлари С. Шаумян, Боку Совети «Известия» газетасининг редактори С. Осепяннинг фотосуратлари ва шахсий ҳужжатлари қўйилган. Коммунарларнинг қариндош-уруғлари ва яқин дўстлари ана шу нарсаларни музейга беришди. Ҳужжатлар орасида ноёб бир фотосурат бўлиб, унда Степан Шаумян оиласи революционер билан қамоқда учрашган вақти акс эттирилган. Юзлаб фотоҳужжатлар ва бошқа материаллар тўпланган музейга ҳар йили мамлакатимизнинг барча гўшаларидан минглаб одамлар келишади. Улар Озарбайжон меҳнаткашларининг Совет ҳокимияти учун кураши, халқ бахт-саодати учун ҳаётини қурбон қилган қаҳрамонлар ҳақида ҳикоя қилувчи бу кўргазмани мароқ билан томоша қилишади.

ВАНЧ (Тоғли Бадахшон автоном области). Тожикистондаги бепоён Ванч водийсида саноат боғдорчилиги қарор топмоқда. Баланд тоғликка жойлашган «Россия» совхозининг деҳқонлари кунлар илиб қолганлигидан фойдаланиб, деҳқончилик учун яроқсиз майдонларга мевали дарахт кўчатлари ўтқаза бошладилар. Гарм район кўчатчилик корхонасининг меҳнаткашлари район хўжаликларини қуёш нури жуда ўткир бўладиган шароитларда яхши ҳосил берадиган мевали дарахт кўчатлари билан етарли даражада таъминладилар. Бу йил Ванч водийсининг боғлари яна 60 гектар кенгаяди. Тоғли Бадахшоннинг бошқа районларида ҳам мевазор боғлар кенгаяди. Помир ўрмончилари кўклам юмушлари билан бандлар. Бу ерда ёнғоқзор ва чакандазорлар барпо этишга жадал киришдилар. 200 гектарлик тоғ ён бағрида ёнғоқ ва чаканда кўчатлари ўтқазилади.

ОЛМАОТА. Қозоғистон ўрмончилари ва олимлари саксовулнинг янги турини яратдилар. Шу йил баҳорда шимолий Орол бўйида «Экология белбоғи» яратиш мақсадида ана шу саксовулларнинг икки йиллик кўчатларидан фойдаланмоқдалар. Бу қадимий саҳро ўсимлигининг туплари бақувват ва сершох турларини шўрхок ерларда етиштириш агротехникасини яратишга ўн йиллаб вақт сарфланди. Натижада кулфатга йўлиққан Орол денгизининг соҳилларига ана шу саксовулларни экиш учун кўплаб кўчат етиштириш имконияти пайдо бўлди.

(ТАСС).

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

Ўзбекистон ССРнинг жиноят ва жиноят-процессуал кодексларига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида

СССР Олий Совети Президиумининг «Давлатга қарши жиноятлар учун жиноий жавобгарлик тўғрисида»ги СССР Қонунига ва СССРнинг баъзи бир бошқа қонун актларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги 1989 йил 8 апрель Фармонига мувофиқ Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

I. Ўзбекистон ССРнинг 1959 йил 21 майдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон ССР жиноят кодексига (Ўзбекистон ССР Олий Советининг ведомостлари, 1959 йил, № 6, 2-модда) қуйидаги ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилсин:

1. 60- ва 64-моддалар қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

60-модда. Совет давлат ва ижтимоий тузумини ағдариб ташлашга ёки ўзгартиришга даъват

Совет давлат ва ижтимоий тузумини СССР Конституциясига хилоф бўлган усул билан ағдаришга ёки уни ўзгартишга ёхуд СССРнинг сиёсий ва иқтисодий системаларига путур етказиш мақсадида совет қонунларининг ижро этилишига тўсқинлик қилишга қаратилган ошкора даъватлар, шунингдек, ана шу мазмундаги материалларни тарқатиш мақсадида тайёрлаш ёки уларни тарқатиш —

уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки икки минг сўмгача штраф солиш билан жазоланади.

Ўша ҳаракатлар такроран ёхуд бир группа уюшган кишилар томонидан қилинса, ёки кўплаб нусхада босиб чиқариш учун мўлжалланган ёки мосланган техника воситаларидан фойдаланиб содир этилса,—

етти йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки беш минг сўмгача штраф солиш билан жазоланади.

Ушбу модданинг биринчи ёки иккинчи қисмларида кўзда тутилган хатти-ҳаракатлар чет эл ташкилотлари ёки уларнинг вакиллари топшириғига биноан ёхуд мазкур ташкилотлардан олинган моддий бойликлар ёки техника воситаларидан фойдаланиб содир этилса, —

уч йилдан ўн йилгача муддатга озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади».

«64-модда. Миллий ва ирқий тенг ҳуқуқлиликни бузиш

Миллий ва ирқий душманлик ёхуд нифоқ келтириб чиқаришга, миллий шаъншараф ва қадр-қимматни камситишга қаратилган қасддан қилинган ҳаракатлар, шунингдек, гражданларнинг ирқий ёки миллий мансублигига қараб уларнинг ҳуқуқларини бевосита ёки билвосита чеклаш ёхуд уларга бевосита ёки билвосита афзалликлар бериш, —

уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки икки минг сўмгача штраф солиш билан жазоланади.

Ўша ҳаракатлар зўрлик ишлатиш, алдаш ёки таҳдид қилиш йўли билан содир этилса, шунингдек, мансабдор шахслар томонидан содир қилинса, —

беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки беш минг сўмгача штраф солиш билан жазоланади.

Ушбу модданинг биринчи ёки иккинчи қисмларида кўзда тутилган хатти-ҳаракатлар бир группа шахслар томонидан қилинса ёки одамлар ўлимига ёхуд бошқа хил оғир оқибатларга олиб келса, —

ўн йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш билан жазоланади».

2. Кодекс қуйидаги мазмунда бўлган 60^1 ва 64^1-моддалар билан тўлдирилсин:

«60^1-модда. Давлатга қарши жиноятлар қилишга даъват

Ватанга хиёнат қилишга, террорчилик ёки қўпорувчилик ҳаракати содир этишга ошкора даъват этиш —

уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки икки минг сўмгача штраф солиш билан жазоланади».

«64^1-модда. Давлат органлари ва жамоат ташкилотларини ҳақорат қилиш ёки бадном этиш

СССР давлат ҳокимияти ва бошқаруви олий органларини, СССР халқ депутатлари съезди ёки СССР Олий Совети тузадиган ёхуд сайлайдиган давлатнинг бошқа органларини, ёинки СССР халқ депутатлари съезди ёки СССР Олий Совети тайинлайдиган, сайлайдиган ёхуд тасдиқлайдиган мансабдор шахсларни, шунингдек, қонун билан белгиланган тартибда тузилган ва СССР Конституциясига мувофиқ амал қилувчи жамоат ташкилотлари ва бошқа Умумиттифоқ органларини ошкора ҳақорат қилиш ёки бадном этиш —

уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки икки минг сўмгача штраф солиш билан жазоланади».

3. 191^4-модда (СССРнинг ижтимоий тузуми ёки унинг сиёсий ва иқтисодий системасини бадном қилувчи сохта уйдирмаларни тарқатиш) чиқариб ташлансин.

4. 7^1-модданинг иккинчи қисми «Давлатга қарши алоҳида хавфли жиноятлар» (54—63-моддалар) сўзларидан кейин «Миллий ва ирқий тенг ҳуқуқлиликни айбни оғирлаштирадиган ҳолатларда бузиш» (64-модданинг иккинчи ва учинчи қисми) деган сўзлар билан тўлдирилсин.

II. Ўзбекистон ССРнинг 1959 йил 21 майдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон ССР жиноят-процессуал кодексидаги (Ўзбекистон ССР Олий Советининг ведомостлари, 1959 йил, 6, 3-модда):

1. 108-модда:

«64» рақамидан кейин «64^1» рақами билан тўлдирилсин.

«54—60-моддалари» сўзлари «54—60^1-моддалари» деб ўзгартирилсин;

«191^4» рақами чиқариб ташлансин.

2. 198—199-моддалардаги «191^4» рақами чиқариб ташлансин.

III. Ушбу Фармон СССР Олий Совети Президиумининг «Давлатга қарши жиноятлар учун жиноий жавобгарлик тўғрисида»ги СССР Қонунига ва СССРнинг баъзи бир бошқа қонун актларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги 1989 йил 8 апрель Фармони билан бир вақтда, яъни 1989 йил 11 апрелдан кучга киради.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. ИБРОҲИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1989 йил 11 апрель.

ЎЗБЕКИСТОН МЕҲМОНЛАРИ

Либерия Республикаси Журналистлар союзининг делегацияси Ўзбекистон оммавий-ахборот воситалари фаолияти билан танишмоқда.

Меҳмонлар «Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги» — «Сельское хозяйство Узбекистана» журнали редакциясига бордилар, республика Журналистлар союзи правлениесида улар билан суҳбат бўлди.

Делегация аъзолари Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида бўлдилар, Тошкентнинг диққатга сазовор жойлари билан танишдилар.

(ЎзТАГ).

УСТОЗЛАРИМ

Бугун — Совет фани куни

МЕН ОДДИЙ колхозчи фарзандиман. Ота-онамнинг хат-саводи бўлмаган. Лекин улар меҳнатда чиниққан, ҳалол турмушлари билан саккиз фарзандларини ўзлари каби меҳнатсеварлик руҳида тарбиялаган, биз учун энг азиз мўътабар инсонлар эди..

Дадам «Бир йигитга қирқ ҳунар ҳам оз» деган халқ мақолига амал қилиб, бизга деҳқончилик, боғдорчилик сирларини ўргатар, ҳар бир ишга меҳр қўйиб ёндашилса, инсондан ҳеч қачон иш қочиб қутула олмайди, дердилар. Кўз қўрқоқ, қўл ботир бўлади. Агар қишлоқ аҳли иш тутишингни кўриб, ўғлим, сен отанг фарзанди эмас, балки эл фарзанди бўлибсан, деса мен ўзимни бахтиёр ҳис қиламан, дея насиҳат қилар эдилар. Энди ўйласам, бу гапларнинг замирида олам-олам маъно бор экан. Мен туғилиб, воята етган Наманган область Норин районининг Учтепа қишлоғи икки дарё — Норин ва Қора дарёларнинг оралиғида, уларнинг қуйи ҳавзасига жойлашган. Норин Қора дарёга нисбатан шўх, суви тез оқар. У ўзанини тез-тез ўзгартириб турарди. Ҳар йили баҳор тошқинида қишлоғимизнинг анчагина экинзорларини тошқин сув бузиб кетарди. Қишлоқ аҳлига биз мактаб ёшлари дарё ёқаларига дамба қуришда тош ва хасчўп ташиб ёрдам қилардик. Тошқин қайтгач, дарё ёқаларида бир метргача лойқа ташлаб кетган посирабоп тошлоқлар пайдо бўлиб қоларди. Ана шу лойқали тошлоқларга тиззадан лой кечиб, марза тортиб, ҳамма кучи етганича шоли экиб оларди. Биз ёшлар эса ўқишни қойиллатардик, шу каби хўжалик ва уй-рўзғор ишларида ота-оналаримизга ёрдам ҳам берардик. Ҳашарларда актив қатнашар эдик.

Қишлоғимизда ҳар бир ишда ҳашар ибратли анъанага айланган эди. Ҳар фаслнинг ўзига хос ҳашарлари бўларди. Улар эса қишлоқ оқсоқоллари раҳбарлигида тартибли ва тантана билан ўтарди. Халқимизга хос бўлган бу анъаналар ёшларни ижтимоий меҳнатга бўлган кўникмаларининг шаклланишида жуда муҳим омил бўлиб, уларда болаларнинг қатнашишини таъминлашда ота-оналарнинг роли жуда катта эди. Демак, ҳар бир ёшнинг дастлабки мураббийси, тарбия иморатига замин яратувчи — ота-она бўлмоғи керак. Мен ўз ҳаётим мисолида шундай хулосага келдим.

Афсуски, кейинги йилларда иш билан банд ота-она учун бола тарбияси иккинчи даражадаги масала бўлиб қолди. Кўп ҳолларда ўзимизни давлат ва жамоат ишлари билан ғоят банд эканлигимизни рўкач қилиб, ўз фарзандларимиз тарбияси билан шуғулланишга вақт топа олмаймиз. Баъзида болалар эрта кетиб, кеч қайтган ота-онасини ҳафталаб кўрмайдиган бўлиб қолди. Фарзандларимиз нималарга мойил, нималарга қодир, нималар билан банд, қандай муҳит таъсирида нафас олмоқда — буларга кўпинча бефарқ қараймиз. Кундалик турмуш икир-чикирларидан хабарсиз, ҳотамтой ота даромадидан ҳаддан ошган айрим ёшлар ўзларининг оила назоратидан «озод» эканликларини ҳис этгач, қандай йўлларга кириб кетишлари сир бўлмаса керак. Ҳали ҳаёт қийинчиликларини кўрмаган, меҳнат қадрига етиб тушунмаган фарзанднинг барча «орзу-истаклари»ни муҳайё қилишга шошиламиз. Натижада, эгнида ажнабий сарполар, қўлида чет эл электроникаси, тагида қойил-мақом қилиб жиҳозланган енгил автомобиль «совриндорлари» кўпайиб, уларнинг ножўя хатти-ҳаракатлари бошқа ёшлар тарбиясига ҳам салбий таъсир етказяпти. Ёшлардаги бундай кайфиятнинг шаклланиб боришида биринчи навбатда биз — ота-оналар айбдормиз.

Афсуски, айрим ота-оналар «биз ёшлик гаштини суролмадик, қийинчиликда ўсдик, биз кўрмаган ҳузур-ҳаловатни энди болаларимиз кўрсин» зайлида иш тутиб, ўз фарзандларида ёшлигидан меҳнат кўникмаларини тарбиялашга эътибор бермайдилар. Улар жамият олдидаги, фарзандлари олдидаги ўз бурчларини — фарзандни тўйдириш, кийинтириш, олий ўқув юртларига жойлаштиришдангина иборат, деб тушунадилар.

Мактаблар ва олий ўқув юртларига келсак улар ўз фаолиятларини асосан таълим беришга қаратган. Ёшлар тарбияси, уларда яхши хулқ-атвор ва ахлоқ нормаларини шакллантириб бориш масаласи эса ўқув программалари ва педагоглар фаолиятида иккинчи ва учинчи даражали ишга айланган. Ваҳолонки, баъзи ёшлардаги худбинлик, лоқайдлик белгилари, ота-она даромадига ва лавозимига орқа қилиб, тенгдошлари орасида ўзини «бошқачароқ» тутиши каби ёмон аломатлар ота-оналар ва тарбиячи педагогларнинг ҳаёт тарзлари орқали шаклланиб боради. Яъни, халқ айтганидек «нима эксанг, шуни ўрасан».

ЎРТА МАКТАБДАГИ ўқитувчиларимни эсласам, кўнглимга бир фикр келади: улар халқимизнинг энг ибратли анъаналари руҳида тарбияланган кишилар эдилар ва бу жиҳатларни бизда ҳам камол топтиришни жуда-жуда истар эдилар. Менга алифбони ўқитган, ижтимоий ва табиий фан асосларидан сабоқ берган устозларим Сотиволди Рустамов, Жамолиддин Азимов, Абдухалил Каримов, Бойдада Ўтанов, Нуриддин Ўтанов, Абдураҳмон Шамсуддинов, Абдураҳмон Парпиев, Холдорали Худойбердиевларни чуқур ҳурмат билан тилга оламан. Ҳурматга сазовор устоз бўлиш ҳаммага ҳам насиб қила бермайди. Бунинг учун биргина билимдонлик камлик қилади. Устоз чуқур билимли бўлиш билан бирга, энг олижаноб инсоний фазилатларни, халқимизнинг ибратли анъаналарига ҳурмат билан қараш, хулқ ва аҳлоқ нормаларини ўзида мужассамлаштирган ва уларни ўзининг ҳаёт мазмунига айлантирган инсон бўлмоғи керак. Олий ўқув юрти ва аспирантурада ўқиб юрган чоғларимда менга устозлик қилган ана шундай икки забардаст олим ҳақида гапиргим келади. Уларнинг бири ўзбек, республика Фанлар академиясининг академиги, таниқли археолог ва тарихчи олим, этнография, шарқшунослик ва суғориш тарихининг чуқур билимдони, профессор Яҳё Ғуломов бўлса, иккинчиси рус, ўз илмий ишлари ва археология-қазиш методикаси соҳасидаги кашфиёти ва чуқур билими билан дунёга машҳур, шогирдга нисбатан ўта талабчан, бағри кенг ленинградлик олим, профессор Михаил Петрович Грязнов эди.

Уларнинг иккаласи ҳам фанда ўз принципиал позициясига эга эдилар. Бири анча шижоаткор, ҳақиқат посбони бўлса, иккинчиси ўта камтарин, ўта мулоҳазали, ўта зийрак инсон эди. Иккаласи ҳам камгап, аммо жозибадор суҳбатдош эдилар. Иккаласи ҳам ёшлар орасида интернационал мураббий сифатида шуҳрат қозонган эдилар. Я. Ғ. Ғуломовнинг ҳар икки шогирдидан бири бошқа халқ вакили бўлса, М. П. Грязнов «ҳар учта шогирдимнинг иккитаси миллий республикалар ва чет эл вакилларидир», деб фахрланарди.

Мен Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтида ўқиб юрган чоғимда Я. Ғуломов бизга Ўзбекистон халқлари тарихи ва археология асосларидан дарс берарди. Биз студентларни у алломанинг билими, билганларини жуда содда, жонли тилда, гўёки ўша тарихий воқеаларнинг актив қатнашчисидек, фидойилик билан сўзлаб беришлари лол қолдирар эди. Я. Ғ. Ғуломов дарсини жуда иштиёқ билан кутардик. Айниқса, Ўзбекистон археологияси, нодир ёдгорликлар, уларни ўрганишга ҳаётини бағишлаган ўзбек ва рус олимлари ҳақида гапирганда танаффус бўлиб, яна дарс бошланганини ҳам сезмай қолардик. Менинг археология касбини танлашимда у моҳир мураббийнинг таъсири катта бўлди ва у менинг севимли устозимга айланди.

Фан оламида, одатда устоз ҳақида гап кетганда, расмий илмий раҳбарни тушунадилар. Менимча бу тор тушунча. Амалий ҳаётда кўпроқ ёш тадқиқотчи қайси илмий мактаб меваларидан баҳраманд бўлиб, унинг теран ғоялари таъсирида олим сифатида шаклланса, унинг ҳақиқий устози ўша мактаб яратувчиси бўлмоғи керак. Яҳё Ғуломов расмий жиҳатдан менинг илмий раҳбарим бўлмаса-да, мен уни ўз устозим деб биламан. Чунки менинг илмий камолотим унинг мактаби таъсирида, унинг илмий йўналиши асосида шаклланди. У илмий иш қилмоқчи бўлган кишининг қобилияти, меҳнатсеварлигига ишонч ҳосил қилмагунча илмий раҳбарликка рози бўлмас эди. Унинг шогирдлари оддий меҳнаткаш оиладан чиққан турмуш қийинчиликларини бошидан кечирган, фан фидойилари бўларди. У фандаги «эпчиллар»ни мутлақо ёқтирмас, принципсиз, характери бўш кишиларни фанга яқинлаштирмас эди. Шогирдларидан мулоҳаза ва мунозарада оз, лекин соз гапиришни, ўз нуқтаи назарини тегишли фактларсиз изҳор этмасликни ва ростгўй бўлишни талаб қилар эди.

Яҳё Ғуломов энциклопедист олим эди. Мен бу муътабар зот билан кўп йиллар давомида, ҳар йили республика бўйлаб археологик экспедицияларда бирга ишладим. Биз ёшлар учун экспедиция қадимги ва ўрта асрлар тарихи бўйича археологик қазишмалар ўтказиш, археологик қазилмалар сирларини ўрганиш билан бирга, назарий эмпирик билимлар тўплаш мактаби ҳам эди. Кун бўйи ер қазиш ишлари билан чарчаб, кундалик дала дафтарини ёзиб улгурмаёқ ибратли анъанага айланган давра суҳбатига шўнғиб кетардик. Устозимиз ҳар куни ҳаммамизни «гулхан» атрофига чорлаб, аввал кундалик иш якунлари бўйича савол-жавоб қилар, сўнг эса ҳар хил илмий мавзуда маълумотлар берарди. Шуниси ажабланарлики, у ҳеч қачон бугунги давра суҳбатида айтган гапларини эртага, эртангисини эса кейинги суҳбатларида қайтармас эди. Унинг ҳар бир суҳбатидан сўнг биз ёшлар бутун бир китобни, баъзида бир неча илмий асарни бир кечада ўқиб чиққандай ҳис этардик ўзимизни.

ВИЖДОН амри билан айтганда, мен институтнинг тарих факультетини имтиёзли диплом билан битирсам-да, аммо тарих сирларини, айниқса Ўрта Осиё халқлари тарихи, жумладан, Ўзбекистон халқлари тарихини ўрганишда асосий билимни устоз Яҳё Ғуломовдан олдим. Мен археолог сифатида она-юрт тарихи билан, унинг ҳар хил даврига оид археологик ёдгорликлари билан чуқурроқ танишар эканман, шу нарсага амин бўлдимки, ёшлар дунёқарашини шакллантиришда туғилган тупроғинг, унинг бойликлари, бой маданий мероси ва уларни яратганлар меҳнатига ҳурмат-эътибор руҳида тарбиялашда она-юрт тарихи, маданияти тарихи, адабиёти ва она тилининг роли беқиёс катта.

Ёш авлод она-юрт ўтмиши ва келажаги ҳақида етарли билим ва тасаввурга эга бўлмаса, уни қадрлай олмайди. Устоз Я. Ғуломов «Ҳар бир халқни унинг тўлақонли ва ҳаяжонли мазмунга бой тарихи тарбиялайди» дер эдилар. Шу маънода миллий республикаларда мактаб ва олий ўқув юртлари программаларида ҳозиргача бунга амал қилмай келинаётгани афсусланарлидир. Қозоқ халқининг жўшқин шоири Ўлжас Сулаймонов яқинда марказий матбуотда биз тарихчиларни қаттиқ ўйлашга мажбур этган ҳақ гапни гапирди. Бизда туб маънодаги СССР тарихи йўқ. Россия тарихининг бироз тузатилган варианти янгича атаб келинди. Ленинча миллий сиёсатга зид бўлган бу тенгсизлик қайта қуриш программасининг вазифаларидан бири сифатида тузатилмоғи керак» деди у.

Дарҳақиқат, Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқлари тарихи СССР тарихининг таркибий қисмидир. Шундай экан, СССР тарихи дарслигида Иттифоқимиз ҳамма республикалари тарихига баробар эътибор берилмоғи ва ўқув программалари ҳам шу принципда тузилмоғи керак.

Миллий республикалар территориясидаги мактаб ва олий ўқув юртлари, билим даргоҳлари қайси тилда ўқитиш учун мослашишидан қатъи назар, мазкур регион тарихи ва адабиётидан ёшларга билим бериб бориш мақсадга мувофиқдир. Афсуски, миллий республикалардаги рус мактабларида ўқувчи контингенти ерли халқ фарзандлари бўлса ҳам, улар она-юрт тарихи ва адабиётидан мактаб программалари асосида билим олиш имкониятидан маҳрумдирлар. Мен тил масаласида ҳар бир ёш авлодни ўз она тили билан бир қаторда рус тилини ҳам мукаммал билиши тарафдориман. Рус тили кўп миллатли Советлар диёрида миллатлараро алоқа тили сифатида зарур ва ҳар бир миллат ва элат томонидан қадрланмоғи керак. Совет халқларининг бугунги куни, келажак тақдири бир ва бирликнинг тимсолларидан бири рус тилидир.

Дўстлик ва миллатлараро самимийликни таъминловчи омиллардан муҳими икки тиллилик масаласи бўлиб, бу сиёсат биргина миллий халқларгагина тегишли бўлмаслиги керак. Шундагина биз қайта қуриш программаси асосида ленинча миллий сиёсат принципларига амал қилган бўламиз.

* * *

Устоз Яҳё Ғуломов мулоҳазалилик, маънавий бойлик, ҳар бир масалада қатъий фикрга эга бўлиш олим учун хос бўлган асосий хислатдир, акс ҳолда у ҳаётда ўз ўрнини топа олмайди, деб таълим берарди.

Турғунлик йиллари даврида қишлоқ хўжалигининг экстенсив ривожланиши муносабати билан республикамиз кўпгина колхоз ва совхоз раҳбарлари пахта майдонини кенгайтириш мақсадида ҳар йили юзлаб ва ундан ортиқ археологик ёдгорликларни кучли техника ёрдамида бузиб ташладилар.

Бундай бебошликлардан қаттиқ изтироб чеккан Я. Ғуломов айрим раҳбарлар адресига аччиқ, лекин ҳақ гапни айтишдан қайтмас эди. Баъзи бировлар домлани «ўжарлик»да айблаб, раҳбарларга лаганбардорлик қилардилар. Устоз характерига хос қайта қуриш учқунлари доимо аланга олиб, биз ёшларга ҳамон нур сочиб туради.

ФАРҒОНА водийсида бу ўлка халқларининг яқин 2 минг йиллик тарихини нодир архив сифатида ўз бағрида сақлаб келувчи Ахсикент шаҳар харобаси бор. У Сирдарёнинг ўнг соҳилида, ҳозирги Наманган областининг Тўрақўрғон районига жойлашган. Ахсикент қадимги давр ва ўрта асрларда Фарғона водийсининг йирик пойтахт шаҳри бўлган. Бу ерда олиб борилаётган археологик илмий-тадқиқот ишлари ўзбек халқи тарихи учун шундай кўп бебаҳо материаллар беряптики, биз олимлар воҳа билан боғлиқ бўлган Ўзбекистон халқлари тарихи ва маданиятини (қадимги ва ўрта асрлар даврини) Ахсикентсиз кўз олдимизга келтира олмаймиз. Ана шу нодир ёдгорлик 1960 йилларда колхоз ва район раҳбарлари томонидан кучли техника ёрдами билан бузила бошланди. Унинг 400 гектардан ортиқ территорияси қисқа вақт ичида пахта майдонига айланиб, ундан атиги 70—80 гектарли ёдгорлик қолди, холос.

Ниҳоят, 1968 йилда унинг қолган қисмига ҳам пахта экиш учун техника қўйилди, дамба орқали сув ўтказилди. Бу аянчли факт устозни қаттиқ ранжитди. У аввал маҳаллий раҳбарларга, сўнг область раҳбарларига мурожаат қилди. Бироқ Ғуломовнинг бундай «бебошлигидан» ғазабланган Андижон область ижроия комитетининг раиси Турсуной Каримова республика Олий Совети Президиумининг Раиси орқали Я. Ғуломовнинг «таъзирини» бериб қўйишга эришди. Ўшанда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг мажлислар залида Ё. Насриддинова раислигида Ўзбекистон тарих ва маданият ёдгорликлари жамиятининг навбатдаги мажлисида олимнинг бу «гуноҳи» учун ноҳақ саваладилар. Олим ҳақ гапни айтяпти-ку, демоқчи бўлган бир-икки киши ҳатто танбеҳ ҳам олди.

Ҳали-ҳали эсимда, ўша нохуш мажлисдан чиққанимизда, устоз «Ҳаёт ҳали ҳаммасини ўз ўрнига қўяди» Лекин унгача улар кўп кишининг белини синдирадилар. Бари бир биз ўз принципимиздан қайтмаймиз. Чунки биз бутун бир халқнинг 2 минг йиллик тарихи ва маданий меросини бағрига олган муқаддас жойни ҳимоя қиляпмиз. Акс ҳолда бизни тарих кечирмайди», — деб келажакка ишонч билан қараган эди. Бу мен учун ҳам ҳаёт имтиҳони ва сабоғи эди. Устозим Яҳё Ғуломов бошига тушган нохуш савдо роса ўн йилдан кейин Самарқандда Афросиёб ёдгорлиги масаласида менинг бошимга ҳам тушди. Область раҳбарлари археолог олимлар билан ҳисоблашмай, лаганбардор кимсалар маслаҳати ва амалий ёрдамида Ўрта Осиё халқлари тарихи ва маданиятининг нодир хазинаси, махсус республика ҳукумати қарори билан «Археологик қўриқхона» деб эълон қилинган ЮНЕСКО ҳисобида турувчи Самарқанднинг қадимги масканини Афросиёбни хаёлий планлар байроғи остида қурилиш майдонига айлантирмоқчи бўлдилар. Лекин археолог-олимлар атрофига жипслашган соғлом кучлар бунга йўл қўймадилар.

Устозим — Михаил Петрович Грязновдан ҳам кўпгина ҳаёт сабоқлари олдим. Ундан археологик қазиш методикаси ва ашёвий далиллар билан ишлаш, илмий мақола ёзиш ва илмий фикрлаш йўлларини, тўғри фикр ва хулосалар учун далиллар тўплаш ва уларни илмий таҳлил ва синтез қилиш, ёдгорликларни қазиш жараёнида шахсий кузатувчанликнинг доимийлигини таъминлаш каби қамрови кенг, маъноси чуқур археология сирларини ўргандим. Аспирантурага кириб Ленинградга устозим М. П. Грязнов ҳузурига борган чоғимда рус тилини деярли билмас эдим. Устозим мени олимлар оламига киришимни таъминлаган тилни ўрганишимда ҳам мураббийлик қилди.

Мен аспирантурага тегишли кириш имтиҳонларини Ўзбекистон Фанлар академиясининг тарих ва археология институтига ўз она тилимда топширганман. Имтиҳонлардан муваффақиятли ўтгач, ўқиш Тошкентда эмас, балки Ленинградда бўлажагини билиб, қаттиқ ташвишландим ва устоз Яҳё Ғуломович ҳузурига кириб, ўз узримни очиқ айтдим. Домла эса «Агар сиз тўлақонли археолог бўлишни истасангиз, Москва ёки Ленинградда ўқишингиз керак. Чунки бу соҳанинг забардаст мутахассислари ўша ёқда. Мен ҳам рус устозларим ёрдамида фан кандидати ва доктори бўлдим. Сизлар Ленинградда биргина археология илмий мактабинигина эмас, балки рус тили муҳитида яшаб, улуғ Ленин тилини ҳам мукаммал ўрганиб қайтасизлар» — деб насиҳат бердилар. Сўнг устоз биз ёшларни Ленинградга олиб бордилар. Ўша йилларда Институтимиз директори Я. Ғ. Ғуломов эди. Директоримиз мени профессор М. П. Грязновга, У. Исломовни академик А. П. Окладниковга, биздан бироз олдинроқ борган М. Қосимовни профессор П. И. Борисковскийга учраштириб қайтдилар.

Бўлажак устозим М. П. Грязнов билан биринчи бор учрашганимизда у бироз ташвишга тушди. Аммо ҳар қандай қийинчиликларга ҳам бардош беришга тайёр эканлигимни, бунинг учун кундалик план асосида тинимсиз меҳнат қилишга қаттиқ аҳд қилганлигимни эшитгач, анча тинчланди. Унинг шахсий кутубхонасида куни билан ишлардим, кечалари ҳам узоқ вақт мижжа қоқмай рус тилини мутолаа қилардим. Археологияга оид мақола ва илмий асарларни аввалари русча-ўзбекча ва ўзбекча-русча луғатлар ёрдамида, сўнгроқ эса у луғатларга камроқ қараб ўқийдиган бўлдим. Домлам музейларга, театрларга, илмий мажлисларга менсиз бормайдиган бўлиб қолдилар. Шанба, якшанба кунлари Ленинград яқинида «Эски Петергоф»га, домланинг дачасида бироз жисмоний иш билан шуғулланиб, ҳордиқ чиқаргани борганда ҳам менинг ҳар бир ҳаракатим имтиҳондан ўтарди. Домлам турли соҳалар бўйича саволлар берар ва бир ҳафта давомида ўқиган китобларим бўйича имтиҳон қилардилар.

1959 йили ёзида домлам билан бирга Байкалга экспедицияга бордим. Устознинг экспедицияда иш тутишлари бир олам эди. Ҳар бир экспедиция аъзоси бир тан-бир жон бўлиб, дала шароити талаб қиладиган барча ишларни фидойиларча қилмоғи шарт экан. Мен бутун вужудим билан қазиш ва қазилмаларни ҳужжатлаштириш ишига киришиб кетдим. Ишдан сўнг дала кундаликларини ёзиб тугатгач, кечалари брезент чодирда шамчироқ шуъласида рус тилини мутолаа қилишни давом эттирардим. М. П. Грязнов менгача унинг қўлида ўқиб таълим олган қозоқ, рус, вьетнам, болгар шогирдлари ҳақида, уларнинг характерлари ва фандаги ютуқлари ҳақида қувониб гапириб берар эди. Шу билан бирга мен Ленинград университети студентлари қаторида археология фанининг қатор соҳалари бўйича махсус курслар эшитиб, улар юзасидан устозим имтиҳонидан ўтар эканман, менинг ҳар бир ютуғим домламни қувонтирар, у эса ўз қувончларини менга сездирмасликка интилар эди. Ана шу зайлда аспирантуранинг икки йили қандай ўтиб кетганлигини билмай қолдим.

Одатда археология фани асосларини, у ҳақдаги билимнинг кўпқиррали, жозибадор сирларини кенгроқ билиш учун биргина илмий асарларни ўқиш кифоя қилмайди, балки кўпроқ археологик қазилмаларда амалий қатнашиш ва ўша қазишмалар жараёнида ўта синчковлик билан илмий кузатишлар олиб бориш зарур. Бу устозим иш услубларидан бири эди ва мендан ҳам шу асосда иш тутишимни талаб қилар эди. Шунинг учун мен аспирантлик йиллари ва ундан кейин ҳам бир неча йиллар давомида турли археологик экспедицияларда қатнашдим. Профессор В. М. Массон билан Қорақум саҳроларида, академик А. П. Окладников билан Қайроққум чўлларида, устозим М. П. Грязнов билан бепоён Сибирнинг Байкал кўли, Енисей дарёси соҳилларида археологик қазишмаларда қатнашдим. 1966 йили Ўзбекистон Фанлар академиясининг тарих ва археология институти директорининг археология бўйича илмий муовини қилиб тайинлангунимча Михаил Петрович Грязнов раҳбарлигида экспедиция ишларига ҳар йили иштирок этиб турдим. Устозим Грязнов Ғуломов билан маслаҳатлашиб, аспирантуранинг учинчи йили менга кандидатлик темаси беришди. Кандидатлик ишимнинг мавзуи «Зарафшоннинг қуйи ҳавзасида бронза даври» деб номланарди. Илмий ишимнинг асосини Бухоро область Қоракўл районидан 18 километр шимолий ғарбга жойлашган «Зомон бобо» номли кўл ёқасидан топилган қадимги (бундан 4 минг йил бурунги) қабристоннинг қазилма материаллари ташкил этиши керак эди. Бу ёдгорлик Ўрта Осиё археологиясида нодир топилма бўлиб, уни 1950—1953 йилларда устоз Я. Ғуломов очиб ўрганган. Аммо унинг материаллари илмий система ва таҳлилсиз ётган экан. У ҳақда устозим битта илмий мақоладан бошқа ҳеч нарса ёзмаган. Яҳё Ғуломовичнинг кундаликлари, дала чизма ҳужжатлари билан пухта танишгач, Ленинграддан Тошкентга устоз ҳузурига бир ойга командировкага келдим. У киши билан кундузги мулоқотларим камлик қилиб, уйида тунаб қолиб, алламаҳалгача илмий ишим мавзуси хусусида суҳбатлашардик. Ниҳоят, кандидатлик ишим учун ушбу материаллар етишмаслиги ҳақида бир қарорга келдик. 1961 йил эрта баҳордан бошлаб мустақил қидирув дала изланишларига киришдим. Бундан 10 йил бурун қазилган «Зомон бобо» номли ёдгорлик атрофида қидирув ўтказгандан кейин қадимги қабристондан яна янги материаллар топиш мумкинлигига ишондим. Шу ёдгорлик яқинидан уй-жой қолдиқлари яхши сақланган қадимги макон ва бир қанча манзилгоҳларни топишга муяссар бўлдим. Бундан устозларим хабар топиб, бири Тошкентдан, иккинчиси Ленинграддан Бухорога — Қизилқум саҳросига етиб келишди. Улар менинг ишларимдан ўзларида йўқ хурсанд бўлишиб, илмий-методик маслаҳатлар беришди. М. П. Грязнов ўша йили менинг биринчи илмий мақоламни таҳрир қилди. Бир йилдан сўнг устоз билан кўп баҳс ва мунозаралар асосида яратилган кандидатлик ишим тайёр бўлди.

1976 йилнинг кеч кузида докторлик ишимнинг авторефератини бетоб ётган Я. Ғ. Ғуломовга олиб келганимда у аллома ўз қувончига сиғмай кўз ёшларини артди.

Грязновнинг «Аҳмадалидан кўнглим тўқ. У энди археологияда ўз ўрнини ҳақли равишда топишига ишонаман», деган гапларини эслаб, Михаил Петровичнинг ишончини оқлабсан, балли, дедилар.

Яҳё Ғуломович бироз ўйга толдилар-да;

— Кечагина шогирд эдингиз, мана энди сиз ҳам устоз бўлдингиз, — дедилар жилмайиб. — Ҳалол меҳнатни қадрлаш, шогирдга тўғри илмий йўналиш бериш ва унинг ютуқларидан фахрланиш бу устозга хос олижаноб фазилат. Биз сизларни шу руҳда тарбиялашга интилдик. Энди ана шу фазилатлар эстафетаси сизларнинг қўлингизда.

Бу устоз Яҳё Ғуломовичнинг менга айтган сўнгги панду насиҳати эди.

Устозим М. П. Грязнов ўзбек халқининг бой маданий меросини ўрганувчи ёшларга ўз илмий маслаҳатларини бериш учун серқуёш Ўзбекистонга бир неча бор ташриф буюрдилар. Унинг ҳар бир ташрифи биргина мен учун эмас, балки менинг археолог касбдошларим учун ҳам салмоқли из қолдирган. Унинг беғараз илмий маслаҳатларидан фан докторлари Абдулаҳат Муҳаммаджонов ва Ўткир Исломов, фан кандидатлари Мирвоҳид Қосимов ва Турғун Мирсоатовлар, профессор Мавлон Жўрақулов каби қатор ўзбек археологлари баҳраманд бўлишди. Испан Хуан Дуке, ўзбек Сиддиқ Раҳимов ва арман қизи Нона Аванесовалар фан кандидатлари бўлишди. Грязнов ўнлаб илмий ишларга оппонентлик қилди.

Устоз Яҳё Ғуломович биз каби ўзбек фарзандларини илм чўққиларини пухтароқ эгаллаш учун Москва ва Ленинград илмий даргоҳларига юбориб тўғри иш қилган экан. Биз эса рус устозларимиз бағрида илмий олам даргоҳига тортилдик ва рус тили ёрдамида ўз ютуқларимизни жаҳон жамоатчилигига намойиш қилиш имкониятига эга бўлдик.

1965 йили (у вақтда мен фан кандидати эдим) Жанубий Сибирда, Хакасия чўлларида археологик қазишмаларда қатнашиб, она юртим Ўзбекистонга қайтиш олдидан М. П. Грязновга, «Устоз, Сиз мени ўз фарзандингиздек эъзозлаб фан оламига тортингиз, мен Сизнинг олдингизда абадул-абад қарздорман», дедим. У эса «Сен менинг олдимда эмас, балки ўз халқинг, она-юртинг олдида қарздорсан. Агар сен шу масалада ўз бурчингни онгли тушуниб, шу йўлда Осиё, жумладан, ўзбек халқи маданий меросини ўрганишда қанчалар ютуқларга эришсанг, мен ўзимни шунчалар бахтли ҳисоблайман. Чунки боғбонлар эккан ниҳол вояга етиб, мева бера бошласа, у мевадан одамлар баҳраманд бўлса, боғбон учун ундан ортиқ бахт бўлмаса керак» деган жавобни олдим.

Устозим ҳақ эди. Чунки бу ниҳолнинг вояга етишида бир эмас, балки бир неча боғбонларнинг меҳнати синган.

Ана шу боғбонлар қаторида мен каби юзлаб ёшларнинг олимлар оламига кириб келишида бутун оғирликларни ўзига олиб, ёрдам қўлини чўзган, республика Фанлар академияси тарихида катта ўзгаришлар ясаган Ҳабиб Муҳамедович Абдуллаев ҳам бор эди. Бу улуғ инсон, шижоаткор, забардаст олим сиймоси ҳам устозларим Яҳё Ғуломович Ғуломов ва Михаил Петрович Грязнов қатори юрагимда мангу яшайди.

Бу сурат 1973 йилда олинган. Олимлар М. Грязнов (чапдан ўнгга), В. Массон ва А. Асқаров археологик тадқиқотлар пайтида.

Аҳмадали АСҚАРОВ,
Ўзбекистон Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси.

Дунё овози

Янги тинчлик ташаббуслари

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар ташқи ишлар министрлари комитетининг Берлинда бўлиб ўтган мажлиси ҳужжатлари хорижий давлатлар ва сиёсат арбобларининг, оммавий ахборот воситаларининг диққат-эътиборини ўзига жалб қилди.

ГДР матбуотининг таъкидлашича, ўтган мажлис социализм мамлакатларининг қуролсизланиш соҳасидаги сиёсий концепциясини янада ривожлантиришга Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг катта ҳиссаси бўлди. Газеталар ГБСП Марказий Комитетининг Бош секретари, ГДР Давлат Кенгашининг Раиси Э. Хонеккернинг ҳозирги кунда қуролсизланиш жараёни тўхтаб қолмаслиги жуда муҳим аҳамиятга эга, деган гапини қайд этишмоқда. Европада тактик ядро қуролларига, шу жумладан икки хил вазифани бажарадиган воситаларнинг ядровий қисмларига доир алоҳида музокаралар ўтказиш тўғрисидаги таклиф, деб таъкидлади ГДР раҳбари, ядро қуролини батамом тугатишга олиб борадиган йўлни кўрсатади. Бу таклиф комитет ҳужжатларида баён этилган.

«Варшава Шартномасида қатнашувчи мамлакатлар музокараларга тайёрдирлар» — Парижда чиқадиган «Либерасьон» газетаси социалистик ҳамдўстлик позициясини ана шундай баҳолади. Улар, деб таъкидлайди газета, «НАТОни яқин вақт ичида тактик ядро қуролларини босқичма-босқич қисқартириш, сўнгра эса тугатишга доир алоҳида музокаралар бошлаб юборишга даъват этдилар». Социалистик мамлакатларнинг ҳаммага маъқул тушадиган таклифлари, деб уқтиради газета, НАТОнинг ядровий планлаштириш группасининг мудофаа министрлари даражасида шу йил 19—20 апрель кунларида ўтадиган навбатдаги сессиясида ўрганиб чиқилса керак.

НАТОнинг Вашингтонга келган бош секретари М. Вернер АҚШ президенти Ж. Буш билан учрашувдан сўнг, Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг тактик ядро қуролларига оид музокаралар бошлаб юборишга доир даъватини моҳиятига кўра рад этди. Унинг фикрича, музокаралар эмас, Варшава Шартномаси томонидан «бир ёқлама қисқартишлар» керак эмиш. Чунки Варшава Шартномасининг НАТОга нисбатан тактик ядро ракеталари анча кўп эмиш. НАТОнинг раҳбарини бундай музокаралар очилиши истиқболи чўчитаётган кўринади, чунки уюшманинг доимо қуролланиб бориш йўлини йўққа чиқаради: ахир Варшава Шартномаси ташкилотининг ана шундай анжуманга таклифи тактик ядро қуролларини қисқартириш ва тугатиш устидан самарали назорат чора-тадбирларини муҳокама қилиш тўғрисидаги таклифни ҳам ўз ичига олган-да.

Лондонда чиқадиган «Гардиан» газетаси Варшава Шартномаси ташкилотининг янги ташаббусларига бир мунча вазминлик билан, ўйлаб баҳо бермоқда. Газета Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг таклифлари НАТО томонидан «ўйлаб, ижобий жавоб қайтарилишига лойиқдир», деб ҳисоблайди. «Буюк Британия эртами-кечми ўзи ана шундай музокараларга келиши мумкин, деб гумон қилинаётган бир пайтда таклиф этилган музокаралар устига челаклаб совуқ сув қуйиш бемаънилик бўлар эди», — деб ёзади газета.

(ТАСС).

СССРда ПОЛЬША МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ АРАФАСИДА

ВАРШАВА. (ТАСС). Москвада, шунингдек Совет Иттифоқининг 50 тадан кўп шаҳрида ўн кун давомида Польша маданияти кунлари бўлади. Бу тадбир шу йилнинг 19 апрелида СССР пойтахтида тантанали вазиятда бошланади.

Декада доирасида 21 апрелдан 30 апрелгача режиссёрлар ва актёрлар иштирокида Польша фильмлари кўриги бўлади.

• Пойтахт театрларида

Муқимий номидаги ўзбек давлат музикали театри саҳнасида С. Абдулла ва М. Муҳамедовнинг «Гул ва Наврўз» асари қўйилди. Композиторлар Т. Жалилов ва Г. Мушель спектаклга музика басталашган.

Суратда: спектаклдан кўриниш. Гул ролида М. Бекчонова, Наврўз — Т. Бекназаров.

С. КАГАН фотоси.

• Спорт

МАРКАЗ УЧУН КУРАШ

Халқаро арбитр М. МУҲИДДИНОВ бошқаради

Шахмат тахтасининг ўртасидаги d4, e4, d5, e5 хоналаридан ташкил топувчи квадрат марказ деб аталади. Марказнинг аҳамияти жуда катта. Уруш пайтида фронтнинг бирон-бир участкасидаги асосий тепаликни эгаллаш қанчалик муҳим бўлса, марказ учун кураш ҳам шу қадар қимматли. Тепаликни мустаҳкам эгаллаган томон стратегик устунликка ва шу истеҳкомдаги ҳарбий операцияларни муваффақиятли якунлаш учун барча шароитларга эга бўлади.

Шахмат тахтасининг марказида (ёки у билан ёнма-ён) жойлашган барча доналар, биринчидан кўпроқ фаоллик, зарбдорлик касб этади, яъни бу ердан улар четкада ёки бурчакда турганидан кўра кўпроқ хоналарни нишонга олади, иккинчидан, бу ердан улар тезда тахтадаги ёрдамга муҳтож истаган жойга юборилиши мумкин. Учинчидан, томонлардан бири марказни эгаллаб олса, нариги томоннинг кучлари кўпинча тарқоқ ҳолда ёки қисилиб қоладики, бу уларнинг жанговарлигини пасайтиради.

Айтиб ўтилганлардан **иккинчи дебют принципи — марказ учун кураш** келиб чиқади (биринчи принцип — тезроқ ривожланиш ҳақида олдин суҳбатлашган эдик).

Марказ учун кураш партиянинг бошида ўз сипоҳларини ўнг келганича эмас, балки марказий хоналарнинг аҳамиятини ҳисобга олган ҳолда ривожлантириш кераклигини билдиради. Биз ўз қўшинларимиз билан «марказ» деб аталувчи стратегик тепаликни эгаллашга ёки марказий хоналардан ўтувчи чизиқлар бўйича тазйиқ уюштиришга интиламиз.

• Шахмат бурчаги

Шу билан бирга рақиб кучларини марказга йўлатмасликка ёки у ердан йўқотишга ҳаракат қиламиз. Албатта, рақиб ҳам худди шундай стратегик вазифани ҳал қилишга интилади. Шундай қилиб, дастлабки юришларданоқ, шахмат тахтасининг марказий истеҳкомини эгаллаш учун кураш юзага келади.

Бу курашда муҳим роль энг кучсиз жанговар доналар — пиёдалар зиммасига тушади. Марказий хоналарга ҳужум қилар экан, пиёдалар рақиб сипоҳлари уларни эгаллашига йўл қўймайди. Қўшин қувватлаб турган пиёдалар эса ўз йўлида учраган ҳамма нарсани йўқ қилиб боришга қодир. Иккинчи томондан, таянч пунктларига эга бўлмай туриб, сипоҳларнинг бир ўзи шиддат билан ёпирилиб келаётган рақиб пиёдаларига қарши муваффақиятли кураш олиб боролмайди.

Буниси — вазифа.

Масала, 2 юришда мот.

Масала, 3 юришда мот.

КУРАШ:

Ғолиблик супасида

Новокузнецк шаҳрида «Меҳнат резервлари» кўнгилли спорт жамияти марказий Совети биринчилиги учун эркин кураш бўйича беллашувлар бўлди. Мусобақада мамлакатимиз турли шаҳарларидан тўпланган 160 дан ортиқ полвон ўзаро курашди. Учрашувларни муваффақиятли ўтказган Тошкентдаги Титов номли спорт йўналишдаги республика умумтаълим мактаб-интернати талабаси М. Қориброҳимов вазни 52 килограммгача бўлган полвонлар орасида ғолиблик супасига кўтарилди.

ШАХМАТ:

Юксак баҳо

Ригалик жаҳон чемпиони Алексей Широв яна бир бор ўзини кўрсатди. У 16 ёшгача бўлган шахматчиларнинг Парижда ўтказилган халқаро мусобақасида беш марта ғалабага эришиб, уч ўйинни дуранг қилган ҳолда бир бор имкониятни бой берди. Унинг тўплаган очколари 6,5 тага етди. Шундай қилиб иқтидорли шахматчи ғалаба қозониб, илк марта гроссмейстерликка балл олди. Мутахассислар ёш шахматчининг дона суришларини юқори баҳоламоқдалар.

ФУТБОЛ:

Қимматли очколар

Олий лига командалари ўртасида икки учрашув бўлди. Торпедочилар билан «Днепр» футболчилари ўйинида дарвозаларга иккитадан тўп киритилди. «Ротор» командаси пойтахт динамочиларидан устун (2:0) келди. Шундай қилиб днепрчилар ҳисобидаги очколар 9 тага етди. «Торпедо» ва «Ротор» коллективлари ҳам ўз ҳисобига қимматли очколар ёзишди. Пешқадам спартакчилар ҳисобида 10 та очко бор.

ХОККЕЙ:

Майдонда кучлилар

Швеция пойтахтида шайбали хоккей бўйича жаҳон ва Европа чемпионати бошланди. Швеция, СССР, ЧССР, Канада, Финляндия, АҚШ, ГФР ва Польша терма командалари қарийб икки ҳафта мобайнида медаллар учун курашадилар. Биринчи босқич ўн кун давом этиб, бунда Европа биринчилиги совриндорлари аниқланади. Навбатдаги босқич ўйинлари 26 апрелда бошланиб 1 май куни тугайди. Бу гал тўрт кучли коллективнинг бир даврали ўйинларида жаҳон чемпиони аниқланади. Қолган тўрт команда эса келаси йил ўтказиладиган мусобақада қатнашишга ҳаракат қилади. Кеча ЧССР — ГФР, СССР — АҚШ, Канада — Финляндия, Швеция — Польша командалари майдонга тушдилар.

● МАВЗУГА ҚАЙТИБ...

«Йўқолган автобус»

Пахтакор шаҳридаги 112-автокорхона ва Сирдарё область автомобиль тресги раҳбарлари диққатига

«Совет Ўзбекистони» газетасининг 1988 йил 1 ноябрь сонида эълон қилинган «Йўқолган автобус» сарлавҳали мақолада Октябрь районининг С. Раҳимов номли, Охунбобоев номли совхозлари ва район марказий касалхонаси маршрути бўйича автобус қатновидаги тартибсизликлар танқид қилинган эди. Маршрутда ҳануз ўзгариш бўлмади.

Пахтакор автостанциясига соат 17 дан кейин келсангиз, биронта автобусни кўрмайсиз. Якшанба кунларини айтмаса ҳам бўлади. Афтидан, 112-автокорхона раҳбарлари Октябрь районига «ўгай кўз» билан қарасалар керакки, автобуслар қатновини тартибга солмаётирлар.

Октябрлик чўлқуварларга транспорт хизмати кўрсатиш қачон яхшиланади?

Э. СУВОНОВ.

ОБ-ҲАВО

Бугун Ўзбекистонда ҳаво ўзгариб туради. Қорақалпоғистон АССРда, Хоразм ва Самарқанд областининг шимолий районларида ёғингарчилик бўлмайди. Шимоли-шарқдан секундига 9—14 метр тезликда шамол эсади. Бошқа областларда қисқа муддатли ёмғир ёғади. Ғарбдан секундига 9—14 метр тезликда шамол эсади. Қашқадарё ва Сурхондарё областларида кечаси 10—15, кундузи 24 — 29 даражагача иссиқ бўлади. Республиканинг қолган областларида ҳарорат кечаси 6—11, кундузи 21—26 даража атрофида бўлади.

17—19 апрель кунлари Ўзбекистон территорияси орқали салқин ҳаво оқими ўта бошлайди. Бу даврда ҳарорат пасайиб, кечаси Қорақалпоғистон АССРда, Хоразм ва Самарқанд областининг шимолий районларида 0—5 даража, бошқа областларда 2—7 даража, кундузи 13—18 даража атрофида иссиқ бўлади. 18—19 апрель кунлари айрим жойларда кечаси совуқ тушиб, тупроқ юзаси 0—3 даражагача совийди.

«02» хабар қилади:

ЎЗБЕКИСТОН ССР ИЧКИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИ МАТБУОТ МАРКАЗИ АХБОРОТИ

«Пулдор» мижозлар

Айрим енгил машина эгалари ўзларини пулдор мижоз қилиб кўрсатган босқинчилардан азият чекишмоқда.

Самарқанд районида 10 март куни кундуз соат тўртларда «АвтоВАЗ» кооперативи аъзоси пенсионер А. Коваленконинг «Москвич» маркали машинасига нотаниш икки киши ўтириб, Энгельс номли колхоз территориясига элтиб қўйишни илтимос қилишиб, яхши ҳақ тўлашларини айтишди. Матрид қишлоғида сермулозамат йўловчилар машинани тўхтатишни сўрашди. Шу ерда сохта одобни йиғиштириб қўйган босқинчилар қўлида кира ҳақи ўрнига ўткир тиғли пичоқ пайдо бўлди. Улар пенсионер чўнтагидаги 48 сўм пулни олиб, машинадан тушиб қолишди.

Урганчлик инженер В. Першинга ҳам «омад» кулиб боқмади. У темир йўл вокзалидан икки кишини «Жигули» машинасида Хивагача олиб бориб қўйишга кўнди. Лекин ҳотамтойларга йўлиққанидан хурсандчилиги Урганч — Хива йўлининг 18-километрида ғуссага айланди. Улар В. Першинни «йўлда қолдиришиб», ўзлари машинада ғойиб бўлишди.

Қашқадарё область Косон шаҳридаги ёғ-мой заводи ёнида Р. Миясаровнинг жасади топилди. Миясаров 8 апрель куни кеч соат 9 ларда уйидан шахсий «Москвич» автомашинасида чиқиб кетган эди. Ушбу жиноятни содир қилган шахслар мазкур автомашинада Чимкент шаҳрида ушландилар. Улар илгари қилмишлари учун ҳам судланган кишилар бўлиб чиқди.

Мол ўғрилари

Озиқ-овқат кооперативларида тайёрланаётган мазали таомлар кўпгина хўрандаларга манзур бўлмоқда. Табиийки, уларни масалликлар қаердан келаётгани қизиқтираётгани йўқ. Ҳолбуки, баъзи эгри қўл пазандалар ўғирланган молларни сотиб олишмоқда. Қишлоқ жойларида чорва молларининг кўплаб йўқолиши қисман шу билан ҳам изоҳланади. Фарғона область Охунбобоев районидаги А. Мўйдинов яхши кунларга атаб боқаётган молидан ажралди. Милиция ходимлари бировнинг мулкига кўз олайтирган шахсни қўлга олишди. У қамалиб чиққанидан кейин ҳеч қаерда ишламаётган А. Бобоев экан. Тошкент область Бекобод районида яшовчи Р. Мусаев уйидан кимдир иккита новвосни етаклаб чиқиб кетди. Қидирув ишлари педагогика билим юрти ўқувчиси В. Итибоев, ДРСУ ишчиси И. Муродов ва 5-ҳунар техника билим юрти ўқувчиси Б. Нурмановлар ҳам мол ўғирлашга қўл уришганидан далолат бермоқда.

Шофёр қидирилмоқда

Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги жиноят қидирув бошқармаси дом-дараксиз йўқолган Рихсибой Пирматовни қидирмоқда. У 1950 йилда туғилган бўлиб, Тошкент шаҳрида яшарди. Р. Пирматов 1989 йил 28 февраль куни ўзига қарашли «Москвич-412» маркали М 8074 ТН номерли сариқ рангли машинасида эрталаб соат 8 ларда уйидан чиқиб кетган ва қайтиб келмаган.

Алоҳида белгилари: чап қўлининг катта бармоғида «Р» ҳарфининг шакли ҳамда қорнида кўричак операциясидан сўнг қолган 7—10 сантиметрли чандиқ бор.

Р. Пирматов ҳақида билганларингизни 02, 397-454 номерли телефонлар орқали хабар қилишингизни сўраймиз.

Ғ. БОЛТАБОЕВ, милиция капитани.

• Савол-жавоб

«Хавфли хасталик — СПИД юқишининг олдини олиш мақсадида мамлакатимиз марказий шаҳарларининг сартарошхоналарида хатарсиз хизмат кўрсатиш, яъни эркакларнинг соқолларини оддий устарада эмас, электр устарада олиш йўлга қўйилибди. Шу ростми? Республикамизда СПИДга қарши кураш аҳволи қандай? Х. Абдумаликов, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси».

Газетхоннинг бу саволларига жавоб беришни Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг СПИД диагностикаси маркази раҳбарининг ўринбосари Елена ТАНТАШЕВАдан илтимос қилдик.

ХАВФЛИ ХАСТАЛИК

Саволлар ўринли. Албатта, миш-мишларга қаттиқ ишониш яхши эмас. Энг муҳими, ҳар бир киши эҳтиёткорлик билан иш тутгани маъқул. Ҳозир ҳамма жойда, хусусан аҳолига маиший хизмат кўрсатиш устахоналари, ҳаммомлар, айниқса сартарошхоналарда фойдаланиладиган асбоб-ускуналар ниҳоятда покиза ва зарарсизлантирилган ҳолда бўлиши керак. Санитария қоидаларига зид иш тутилса, «аттанг» деб қолишимиз ҳеч гап эмас.

Марказий шаҳарлардаги сартарошхоналарда соқол олиш учун электр устаралардан фойдаланилаётганлигининг хосияти бор, албатта. Кези келганда шуни айтиш керакки, оила шароитида ишлатиладиган электр устараси ёки лезвия, шунингдек, тиш ювиш чўткалари, сочиқлар алоҳида ва тоза бўлмоғи даркор.

Республикамизда СПИД билан оғришнинг олдини олиш тадбирлари ҳақида гапирадиган бўлсак, бизнинг марказимиз ўтган икки йил мобайнида ўлкамизда таълим олаётган хорижий студентлардан 7 нафарида бедаво касаллик микроблари борлигини аниқлади. Улар тегишли министрликлар орқали мамлакатимиздан ўз юртларига жўнатиб юборилди. Шундан бери бугунги кунга қадар ҳеч кимда бунақанги салбий ҳолат аниқланмади. Лекин текшириш ва изланиш давом этмоқда. Одамлар ихтиёрий равишда ўзларини медицина кўригидан ўтказишмоқда. Ўтган йили 629, йил бошидан бери 213 киши ана шундай кўрикдан ўтди.

Бундан ташқари ҳукумат кўрсатмасига биноан суюқоёқ аёллар, саёқлар ва бошқа тоифадаги ахлоқи бузуқ бир миллион атрофидаги киши текширувдан ўтказилди. Уларда ҳам касалликка хос аломат белгилари йўқлиги маълум бўлди. Ҳозир Тошкент область ва республика пойтахтидаги тери-таносил касалликлари шифохоналари, 1-поликлиникада касаллик микроблари бор-йўқлигини аниқлайдиган махсус пунктлар фаолият кўрсатмоқда.

Бизнинг марказ ва бошқа пунктлар ГФРдан келтирилган аппаратлар билан жиҳозланган. Мамлакатимизда биринчи марта ишлаб чиқарилаётган ускуналардан олишга тайёргарлик кўриб қўйганмиз. Республика маркази яқин икки-уч ой ичида Тошкентдаги Киров кўчасида жойлашган бинога кўчиб ўтади. Шундан кейин СПИД бўйича текшириш ва изланиш ишларини замон талаблари даражасида олиб бориш учун янада қулай шароит вужудга келади.

А. ПЎЛАТОВ.

Муҳаррир У. УСМОНОВ.

ТВ: ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА

✦ 17 АПРЕЛЬ, ДУШАНБА

УзТВ-I. 15.30 Фильм-концерт. 16.00 «Чегем ҳангомаси». Бадиий фильм. 17.20 Гражданин ҳуқуқи. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Болалар учун фильм. 18.30 «Колокольчик». 19.00 Ўт ўчирувчилар кунига. 19.30 Пахтачилик: тажриба ва муаммолар. 20.00 Ахборот. 20.20 Ҳужжатли фильм. 20.40 Концерт. 21.30 Время. 22.05 Ахборот. 22.25 «Шаҳарни ёпган киши». Бадиий фильм.

МТ-I. 19.00 Болалар соати. 20.00 Давлат бюджети: даромадлар ва харажатлар. 20.30 «Икки турмуш, икки тақдир». 21.30 Время. 22.05 «Икки турмуш, икки тақдир». (давоми). 23.10 Дунё воқеалари. 23.25 Концерт.

МТ-II. 19.00 Янгиликлар. 19.15 Хоккей. ГФР — СССР. 19.55 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.10 Хоккей. ГФР—СССР (давоми). 21.30 Время. 22.05 Ҳужжатли фильмлар. 23.05 Янгиликлар. 23.15 Тонгги почта.

✦ 18 АПРЕЛЬ, СЕШАНБА

УзТВ-I. 15.00 Манзарали фильм. 15.15 «Эдгар ва Кристина». Бадиий фильм. 16.35 Зоология. 17.05 Телефильм. 17.20 Республика рус тили ва адабиёти институти — 25 ёшда. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Қўғирчоқ фильм. 18.30 Концерт. 19.00 Маъмурий жавобгарлик. 19.30 Хўжалик ҳисоби амалда. 20.00 Ахборот. 20.20 Шу куннинг долзарб мавзуси. 20.30 Телефильм. 20.50 Музикали программа. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Ахборот. 22.35 «Унутилмас сатрлар». Бобур.

МТ-I. 7.00 «120 минут!. 9.00 Икки турмуш, икки тақдир». 11.05 Янгиликлар. 11.15 Бу бўлган... бўлганди. 11.35 Болалар соати. 12.35 Концерт. 16.00 Янгиликлар. 16.10 Қайта қуриш прожектори. 16.20 Ҳужжатли фильмлар. 17.00 Мультфильмлар. 17.30 Фильм-концерт. 18.30 Футбол шарҳи. 19.00 Мультфильм. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Матбуот билан учрашув. 19.45 Ёдгорликларни муҳофаза қилиш халқаро кунига. 20.35 Ҳужжатли фильм. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Хоккей. СССР — Финляндия.

МТ-II. 9.00 Гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35 Физика. 10.05 Француз тили. 11.05 ПТУ ўқувчиларига. 11.55 Музика. 12.05 Француз тили. 13.05 «Чақирилмаган дўст». Бадиий фильм. 14.30 Янгиликлар. 14.40 Ритмик гимнастика. 15.25 Кичик концерт. 15.40 Мультфильм. 16.00 «Ақл бовар қилмайдиган гаров ёки бундан юз йил муқаддам яхшилик билан тугаган бўлган воқеа». Бадиий фильм. 17.15 Янгиликлар. 17.25 Хоккей. Канада — АҚШ. 20.00 Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 Ритмик гимнастика. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 «Ақл бовар қилмайдиган гаров ёки бундан юз йил муқаддам яхшилик билан тугаган бўлган воқеа». Бадиий фильм. 23.30 Концерт. 00.25 Янгиликлар.

✦ 19 АПРЕЛЬ, ЧОРШАНБА

УзТВ-I. 15.00 Кинопрограмма. 16.20 «Жиноят». Бадиий фильм, 1-фильм. 17.30 Ўзбекистон ССР тарихи. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Мультфильм. 18.35 Теленовелла. 19.30 Чорвадор. 20.00 Ахборот. 20.15 Ёшлик. 20.45 Хат ва ҳаёт. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Ахборот. 22.35 Мақом кечаси.

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 Мультфильмлар. 9.35 Бизнинг мерос. 10.20 Хоккей. СССР — Финляндия. 11.00 Янгиликлар. 11.10 Хоккей. СССР — Финляндия (давоми). 11.50 Оламга саёҳат. 16.00 Янгиликлар. 16.10 Қайта қуриш прожектори. 16.20 Музикали хазина. 17.10 Ҳужжатли фильм. 17.30 Болалар соати. 18.30 Тараққиёт. Ахборот. Реклама. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 «Агро» тележурнали. 20.00 Концерт. 20.25 Адабий-бадиий видеоканал. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Адабий-бадиий видеоканалнинг давоми.

МТ-II. 9.00 Гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35 Умумий биология. 10.05 Немис тили. 11.05 ПТУ ўқувчиларига. 11.35 Ўқув кўрсатуви. 12.05 Немис тили. 13.05 «Ақл бовар қилмайдиган гаров ёки бундан юз йил муқаддам яхшилик билан тугаган бўлган воқеа». Бадиий фильм. 14.20 Янгиликлар. 14.30 Халқ куйлари. 14.45 «Қайтиш учун билет». Бадиий фильм. 16.15 Белоруссия телевидениесининг программаси. 17.10 Мультфильм. 17.20 Янгиликлар. 17.25 Хоккей. СССР — Польша. 20.05 Концерт. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 Ҳужжатли фильм. 21.15 Рус халқ қўшиқлари. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 «Қайтиш учун билет». Бадиий фильм. 23.45 Янгиликлар. 23.55 Концерт.

✦ 20 АПРЕЛЬ, ПАЙШАНБА

УзТВ-I. 15.00 Телефильм. 15.40 «Жиноят». Бадиий фильм, 2-қисм. 16.45 «Светофор». 17.30 Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Мультфильм. 18.25 Иқтисодий билимлар мактаби. 19.00 «Тошкент» студияси кўрсатади. 20.00 Ахборот. 20.15 Музикали учрашувлар. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Ахборот. 22.35 «Ҳамза». Бадиий фильм.

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 Концерт. 10.10 Ҳужжатли фильм. 11.05 Янгиликлар. 11.15 Концерт. 11.45 Болалар соати. 16.00 Янгиликлар. 16.10 Қайта қуриш прожектори. 16.20 Ҳужжатли фильмлар. 17.00 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 17.45 Фан: назария, тажриба, практика. 18.30 Миллатлараро муносабатлар. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Концерт. 20.00 «Автомобилдан сақланинг». Бадиий фильм. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 «Мечислав Карлович». Балет. 00.15 Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 Гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35 Умумий биология. 10.05 Испан тили. 11.05 Здоровье. 11.50 Табиатшунослик. 12.10 Испан тили. 13.00 «Қайтиш учун билет». Бадиий фильм. 14.30 Хоккей. Финляндия — Швеция. 15.10 Янгиликлар. 15.20 Хоккей. Финляндия—Швеция (давоми). 16.00 Ҳужжатли фильм. 17.00 Ҳужжатли фильмлар. 17.35 Янгиликлар. 17.45 «Бурч». Бадиий фильм. 18.30 Ҳужжатли фильмлар. 19.10 Хоккей. Финляндия — Швеция. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 Хоккей. Финляндия — Швеция (давоми). 21.25 Реклама. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 «Бурч». Бадиий фильм. 23.00 Янгиликлар. 23.10 Концерт.

✦ 21 АПРЕЛЬ, ЖУМА

УзТВ-I. 15.00 «Жиноят». Бадиий фильм, 2-фильм. 16.05 Фильм-балет. 16.45 Физика. 17.15 Телефильм. 17.30 Ўзбекистон ССР тарихи. 18.00 Янгиликлар 18.15 Мультфильм. 18.35 Шоирлар—болаларга. 19.10 Адабий театр. 19.40 Ахборот. 19.55 В. И. Ленин туғилган куннинг 119 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш. 21.15 Время. 21.45 Ахборот. 22.05 Ҳужжатли фильм. 22.40 «Она қалби». Бадиий фильм.

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 Ҳужжатли фильм. 9.30 Мультфильмлар. 10.00 Янгиликлар. 10.10 Қалбга яқин қўшиқлар. 10.50 Йил фасллари. 16.10 Янгиликлар. 16.25 Болалар учун фильм. 17.35 Ҳужжатли фильм. 18.05 «Прометей». 18.35 Дунё воқеалари. 18.50 Ҳужжатли фильмлар. 19.25 Концерт. 19.55 В. И. Ленин туғилган куннинг 119 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш. Танаффусда — Время. 23.00 ...Бу бўлган, бўлганди. 23.20 Нигоҳ.

МТ-II. 9.00 Гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35 Музика. 9.55 Илмий-оммабоп фильм. 10.05 Инглиз тили. 10.55 Илмий-оммабоп фильм. 11.05 Қушлар ва ҳайвонлар бир том остида. 11.35 Теварак-атроф билан танишиш. 11.55 Илмий-оммабоп фильм. 12.05 Инглиз тили. 12.55 «Бурч». Бадиий фильм. 13.40 Янгиликлар. 13.50 Ритмик гимнастика. 14.20 Ҳужжатли фильм. 17.00 Спорт программаси. 18.00 Янгиликлар. 18.10 Спорт программаси. (давоми). 18.55 «Танлаш» (Олмаота). 19.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 19.45 Шу куннинг хроникаси. 19.55 Концерт. Тугагач — Время. 21.40 — «Тўйдан аввал». Бадиий фильм. 22.35 Хоккей. СССР — ЧССР. 23.15 Янгиликлар. 23.25 Хоккей. СССР — ЧССР (давоми).

✦ 22 АПРЕЛЬ, ШАНБА

УзТВ-I. 9.00 «Ассалому алайкум». 10.00 Телефильм. 10.20 «Учар йигит». Бадиий фильм 11.30 Спорт программаси. 12.30 Ёшлик. 13.10 Объективда қайта қуриш. 13.40 Ҳужжатли экран. 14.40 Йўл ҳаракати хавфсизлиги учун. 18.15 Болалар учун концерт. 18.45 Ўзбек тилини ўрганамиз. 19.20 Ленин берган саодат. 20.00 Ахборот. 20.20 Шундай аёллар яшайди. 20.30 Илмий-оммабоп фильм. 20.45 «Нон» Телевизион новеллалар театри. 21.30 Время. 22.05 Ахборот. 22.25 «Ишонч» Бадиий фильм.

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 Сиз яратган боғ. 9.35 Мультфильмлар. 10.05 Ҳужжатли фильм. 11.30 Сени севаман ҳаёт! 11.35 М. Кугель чалади. 12.00 Социализм мамлакатларида. 12.30 Мультфильм. 12.45 Ҳужжатли фильмлар. 14.00 Экология ва технология. 15.30 «Тумор». Бадиий фильм. 16.35 Ҳайвонот оламида. 17.35 Концерт. 18.55 Халқаро панорама. 19.55 «Ленин Польшада». Бадиий фильм. 21.30 Время. 22.05 Фильм-балет. 23.15 Янгиликлар. 23.20 Концерт.

МТ-II. 8.30 Гимнастика. 8.45 Қишлоқ янгиликлари. 9.45 Жаҳоннинг йирик музейи. 10.50 Тараққиёт. Ахборот. Реклама. 11.35 «Баҳорги чақириқ». Бадиий фильм. 13.05 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. 14.05 Мультфильм. 14.15 Концерт. 14.40 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 15.25 Ҳужжатли фильмлар. 15.55 «П» белгиси билан. 19.10 Хоккей. Швеция—Канада. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 Хоккей. Швеция — Канада. 21.30 Время. 22.05 Ҳужжатли фильм. 22.25 Хоккей. ЧССР — Швеция. 01.00 Янгиликлар. 01.10 Баскетбол «Строитель» — «Жальгирис».

✦ 23 АПРЕЛЬ, ЯКШАНБА

УзТВ-I. 9.00 «Ассалому алайкум». 10.00 Оила даврасида. 10.20 Биргаликда куйлаймиз. 10.45 Маҳорат сари йўл. 11.15 Қувноқ стартлар. 12.15 «Кимсан, чавандоз?» Бадиий фильм. 13.35 Спорт программаси. 15.10 Элга хизмат: талаб ва таклиф. 15.40 Сиз севган қаҳрамонлар. 16.40 Реклама. 18.05 Болалар учун фильм. 18.30 Санъат ғунчалари. 19.00 Ота-оналар университети. 19.30 Цирк! 20.00 Ахборот. 20.20 Мультфильмлар. 20.40 Дам олиш концерти. 21.30 Время. 22.05 Ахборот. 22.25 Саҳна усталари.

МТ-I. 8.30 Янгиликлар. 8.45 Ритмик гимнастика. 9.15 Спортлото. 9.30 Ўқувчилар учун кўрсатув. 10.30 Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 11.30 Тонгги почта. 12.00 Саёҳатчилар клуби. 13.00 Болалар информацион-публицистик программаси. 14.30 Музикали киоск. 15.00 Здоровье. 15.45 Театрга билет сотиб оламан. 16.10 Хоккей. Канада — СССР. 17.30 Қишлоқ янгиликлари. 18.30 Халқаро панорама. 19.15 Мультфильм. 19.55 «Ёш хотин». Бадиий фильм. 21.30 Время. 22.05 Салом, доктор! 22.20 Концерт. 23.25 Янгиликлар. 23.30 Рус хори санъати.

МТ-II. 8.30 Заряндкага сафланинг. 8.50 Чашмалар. 9.20 Концерт. 10.15 Қисқа метражли бадиий фильмлар. 11.10 Музикали абонемент. 12.00 Саёҳатчилар клуби. 13.00 Ҳужжатли фильмлар. 13.55 Ҳаракат хавфсизлиги учун. 14.00 Ҳужжатли фильмлар. 14.50 Концерт. 15.10 Фестиваль экрани. 15.30 Хоккей. Канада — СССР. 16.10 «Ўн иккинчи кеча». фильм-спектакль 18.45 Ҳужжатли фильмлар. 19.30 Баскетбол. АҚШ чемпионати. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 Экранда Сибирь. 20.55 Реклама. 21.00 Ксения Георгиади куйлайди. 21.30 Время. 22.05 Салом, доктор! 22.20 «Спринтер нигоҳида пейзаж». Бадиий фильм. 23.30 Бадиий гимнастика, халқаро мусобақалар. 24.00 Янгиликлар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аппаратининг партия, касаба союз ташкилотлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети секретари Д. Д. Верковга отаси

Дмитрий Степанович БЕРКОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-12-16, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.

Р. — 11703. Б. — 90. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12